

Thanh Sơn

Cây Đa Bến Cũ

Phần 1

Cây đa bến cũ con đò khác đưa.
Ca dao Việt Nam

Dòng sông nhỏ rất hẹp, nước cáu bẩn đen sì, đám lục bình dày kên trôi lênh bênh theo con nước, thế nhưng nó được phân chia rõ rệt thành hai vùng đất khác nhau. Bên này bờ là vài mái nhà tranh rải rác, gần sập mục cả rồi, đêm đến tối thui, tối thui không có lấy một loé điện. Đã thế, có nhà cũng chẳng có được một chút dầu để thắp đèn, nên trông càng âm u như các ngôi nhà ma. Đời sống khổ cực quá, ngày đang nắng trong những ô đất sỏi sạn; nhát cuộc nào bập vào cũng toé lửa vì chém phải những viên đá to; có khi tiếp liền theo tiếng "keng" là một mảnh cuốc mẻ. Làm thì quá cực mà của nả thu được chẳng nhiều, nên người nào người ấy cứ vêu ra như bộ xương cách trí. Đàn bà thẳng đuồn đuột, vú vê dẹp lép, trông chẳng khác đàn ông. Đến con gái con nứa cũng chẳng hơn gì. Đứa nào mạnh khoẻ lắm thì cũng chỉ có được một cái núm con con, như núm cau khô. đã cho là mình có phúc lắm. Chả vậy mà trai làng đứa nào lớn lên cũng bán xới chạy xa. Chúng bảo nhau "lấy vợ mà vú vê cứ như con trai thì chán bỏ mẹ". Dăm thằng đi nơi khác về, chả biết làm cái nghề ngỗng gì, có được vài ba cái áo, cái quần lành lặn một chút, là đã xem các cô dưới đuôi con mắt. Cô nào nhìn các anh trầm trồ là y như nhận ngay được câu nói trề môi: "ngũ ấy mà khiến tớ để mắt đến thì còn khuya. Người tớ yêu phải là gái tân thời, phấn son thơm phức, người ngợm đầy đà, chứ có đâu như cây tre suông đuộc." Ai cũng biết anh ấy điều ngoa, có một thì suýt ra mười, chứ cái thứ anh ấy dù có uống qua bao nhiêu nguồn nước thiên hạ, vẫn không sao xoá sạch đi cái nét khù khờ. Hoạ chẳng có ma nào kém mắt mới vớ vào nuôi báo cô, chứ tốt lành gì mà khoe mẽ. Song nghĩ vậy mà chẳng cô nào rồi hơn cái cọ lại làm chi.

Tối đến, xóm nhà âm u, quả giống như nghĩa địa. Thản hoặc có ai nghe được tiếng rì rầm trò chuyện hẳn sẽ nghĩ là ma đang hiện lên than vãn với nhau. Chẳng ai nói ra, song mảy may nếu gặp dịp, chẳng một ai từ chối chuyện bỏ làng. Cho dù có phải ra đi chỉ với hai bàn tay trắng cũng được. Vì họ nghĩ sống ở đâu cũng còn khá hơn cái xó mạt rệp nơi đây. Nếu chịu thương chịu khó kiêng khem, ăn mắm hút dòi, dăm ba năm trời thương sẽ dần khá. Ấy, nhưng nghĩ thì dễ dàng thế mà loay hoay tìm cho ra hướng thực hành thì nan giải làm sao. Gì thì gì, muốn ra đi là phải có chút vốn, mà ở làng này, ăn còn chẳng no, tiền để dành kiếm sao ra, nên mãi rồi chuyện muốn dời đi tìm một nơi đất lành chim đậu xem ra vẫn chỉ là giấc mộng trong lòng.

Cả khu, chỉ có bãi tha ma là hưng phú hơn hết. Mới ngày nào chân ướt chân ráo đến, khu nghĩa trang chỉ lơ thơ dăm đám đất vun cao. Bây giờ đã đông như một xóm. Người về nằm đó đông đủ cả: già trẻ, trai gái, cụ ông, cụ bà. Mỗi năm sau mùa nóng bức lại có thêm dăm ngôi mộ mới mọc lên, rồi sau cơn rét mùa đông lại thêm một số huyết vun đầy. Có người tào lao bảo số rủ nhau qui tiên đông hơn người ra đời. Ai cũng đồn khu mà có ma, đêm chẳng mấy ai dám bén mảng. Có người còn kháo là chính mắt đã thấy ma đùa giỡn với nhau, nói cười nghe rồn rảng. Người bạo hơn thì quặc lại: thế ông hay bà có thấy hai con ma là nam nữ quần lấy nhau hạnh phúc quá, nên cười lên sảng khoái chưa. Người kháo chuyện bức mình cắt ngang: nói như ông nghe ngang như cua, rồi lẳng lẳng bỏ đi một nước. Lũ trẻ nghe chuyện ma thì trở mắt ra nhìn,

nhưng đêm về ngủ mơ hết văng. Các bà mẹ phải lấy thần châu bôi lên trán và lằm thằm van vái bóng tối tha cho con trẻ.

Khi Mơ bắt đầu hơi lớn lên, biết nghe, biết nghĩ một chút thì Mơ nhận ra ngay là nhà mình về với xóm nhà này đã khá lâu. Cảnh nhà chỉ quanh quẩn hai mẹ con, bố mất sớm, nên mộng bay nhảy xem ra chẳng thể nào thực hiện được. Thét rồi Mơ quan niệm như số phận đã cột chặt bước chân gia đình nàng với vùng đất khổ này. Cũng may Mơ còn được mẹ lo cho đi học chút đỉnh. Nhà trường ở bên kia con sông. Muốn theo học, Mơ phải ngày hai lượt qua về con đò luôn mấy năm trời. Hôm nào Mơ cũng phải thức dậy thật sớm, khi vừa nghe tiếng chuông nhà thờ văng vẳng vọng sang. Mơ vội choàng dậy ra cái lu sau nhà vốc nước rửa mặt, chiêu vài ngụm nước ừng ực trong miệng rồi nhỏ đi. Quáng quàng đưa cái lược răng còn răng mất rế qua mái tóc bùm xum, vớ vội tập sách và lưng còm mẹ dành trong gói lá chuối từ đêm trước và cử thể vụt chạy đi cho kịp chuyến đò. Mơ vội vàng ra đi đến chẳng kịp nghe loáng thoáng lời mẹ hỏi vọng theo : Mơ đi đấy hả con ?

Ra ngoài đường đất đã thấy các bà đang lần dò ra bến, miệng lẩm nhẩm cầu kinh. Các bà theo nhau sang sông xem lễ sớm, rồi lẳng quăng mua bán, sau đó lại theo đò về. Các bà thường đi một mình, chẳng thấy có mấy ông đi theo. Có lần Mơ hỏi đến các bác trai thì các bà phân giải : dào, dựng được các ông ấy dậy khó vô cùng. Chi bằng mình đi rồi xin cầu cho các ông ấy luôn, chắc Chúa cả nhân từ cũng thương yêu mà chấp nhận.

Gia đình Mơ duy nhất là người bên lương, thế mà chẳng hiểu sao bố mẹ lại chọn về ở xóm đạo. Vậy mà cũng chẳng thấy ai phàn nàn, hay rủ rê nhà Mơ vào đạo bao giờ. Có lần Mơ hỏi mẹ : sao nhà mình lại lạc lõng về đây ? Mẹ bảo : có ai mà chọn được cuộc sống cho mình bao giờ. Nhưng các bác đều thương gia đình ta côi cút nên cũng thể tình dung chứa qua ngày.

Mơ đi theo các bác mà mắt còn cay xè, chân bước đi theo quán tính. Có khi Mơ lan man như thấy mình chập chờn ngủ nướng trong bước chân đi. Mơ ước ao giá gì mau đến cuối tuần được nghỉ học để ngủ dài thêm chút nữa. Rồi cuối tuần cũng chẳng ngủ nghỉ thêm được, buông quyền vờ ra là y như mẹ có sẵn việc gì đó để hối thúc Mơ dậy theo mẹ đi làm.

Cuộc đời Mơ lâu dần thành một thói quen. Đò qua lại hai bờ nhiều chuyến trong ngày, nhưng nếu Mơ không dậy kịp là trễ chuyến, phải bỏ học. Chuyến đò đầu đưa các bà sang sông đi lễ, rồi chờ cho các bà mua bán xong, khi quay về là lúc trời đã sáng rõ. Khi ấy thì Mơ đã vào lớp. Trưa Mơ phải ở lại trường, một mình thơ thẩn ra sau hiên ngồi dờ cơm mẹ đem ra ăn. Học trò đều về nhà cả, Mơ chờ buổi học chiều, thấy lâu ôi là lâu. Có khi buồn ngủ quá, Mơ nằm lẩn lộn ra đất mà ngáo. Mơ thấy mình tắm dưới sông mát quá. Mãi tới lúc nghe có tiếng lao xao : con bé này nằm chỗ nào cũng ngủ được, mới giật mình tỉnh dậy. Mơ then thùng, bển lển. Một bạn có thằng bé chạc tuổi Mơ, thấy Mơ ngủ dậy còn ngơ ngơ đã hỏi : ở nhà trò ngủ ít lắm sao mà ngáo dễ thế. Mơ càng then dữ, muốn chống chế, nhưng không biết nói làm sao cho bạn hiểu, nên cũng ậm ừ cho qua : Mơ phải theo đò qua sông cho kịp buổi học nên phải thức dậy sớm cho khỏi lỡ chuyến đò.

Mơ theo học được 3 năm, bập bè được dăm ba lời giảng dạy thì thôi về ở nhà. Phần thì mẹ Mơ lo việc chạy ăn khó nhọc, phần lách kích cứ phải lo dậy sớm theo đò, nên mẹ Mơ bảo : con gái học thế, đủ rồi. Phải nghỉ học, Mơ buồn lắm, nhưng sợ mẹ phiền nên không dám nói ra. Lần nào nghĩ đến bạn bạn bên kia sông còn được đi học mà Mơ thềm ngần thềm ngơ cuộc đời của chúng. Giờ đây chúng còn đến trường, nhà nuôi cho đầy đủ, nên chắc là tương lai sẽ sung sướng. Đôi khi chợt nhớ đến trường, lòng Mơ lại rưng rưng. Nhớ dáng thầy, nhớ bài học, nhớ tiếng trống vào, tiếng trống tan, mỗi thứ một chút khua lên trong tâm trí Mơ những ảnh hình êm dịu. Mới trưa nào còn ở lại trường, đang ăn cơm thấy có con chim đậu trên cành chằm chằm nhìn chờ đợi, Mơ đã ngắt một miếng cơm nhỏ, thả ra xa xa và con chim bay sà xuống mổ ăn. Có hôm Mơ lỏ mò đến gần nhà thờ, trông lên gác chuông, thấy ba quả chuông đồng treo chênh chếch nhau, Mơ đã lẩn thẩn nghĩ nếu được vụng trộm lên nghịch rung cho chuông kêu thì vui biết bao. Nhưng Mơ lại sợ không rung chuông không theo đúng điệu, nhỡ kéo lung tung chuông kêu bất thành câu cú, cha xứ nghe chạy ra quở mắng thì sao. Cũng có hôm Mơ muốn đánh bạo trón lên gác chuông ngủ, hay đứng từ trên đó nhìn xuống khu trường hay phía bên đò, song lại lo mình ngủ quên, hay không chạy về trường kịp giờ học thì thầy lại phạt cho. Thành ra suốt thời gian đi học, Mơ chỉ ước ao để mà được ước ao, chứ có dám làm nên hành động bao giờ.

Cuối năm học ấy, linh tính Mơ thấy sắp phải xa trường. Mơ tự hỏi lòng : rồi mình sẽ ra sao. Nếu một mai chợt nhớ lại, Mơ sẽ nghĩ về trường, về lớp, về bạn thế nào. Mơ biết rằng cái khoảng cách của dòng sông bên này và bên kia chẳng rộng bao nhiêu, Nhưng thật vô cùng oan nghiệt, nếu đã xa trường là chẳng thể vượt qua. Bởi vì còn đi học thì còn được người đưa đò thấy tội cho đi nhờ, chứ khi nghỉ rồi thì đâu còn nguyên cơ gì để xin được đi không. Chẳng lẽ người ta sắm đò để đưa khách dạo chơi không trả công thì ông ấy lấy gì sống kia chứ ?

Từ đó Mơ đâm ra chất chứa trong đầu rất nhiều câu hỏi. Câu hỏi trời, câu hỏi đất, câu hỏi người, câu hỏi chính mình. Chẳng bao giờ Mơ gặp được một câu trả lời rõ rệt. Mơ nghĩ hình như mẹ con Mơ thiếu được

hường một sự công bằng nào đó nên cứ luôn bị ai đó quở phạt, phải nhận nhiều thảm cảnh. Song hỏi trời, trời cao quá chẳng nghe thấy mà trả lời. Lại hỏi đất, đất cứ im lặng làm ngơ. Còn hỏi người, người cũng chỉ đến xuýt xoa là dứt. Hữu thân hữu khổ phàn nàn cùng ai. Sau cùng hỏi chính mình, dường như sự mù tịt càng làm cho mình thấy cụt hứng nhiều thêm. Cuối rồi Mơ chỉ còn biết chờ đợi mà cũng không hiểu được rõ rệt cái mà Mơ đang chờ đợi là cái gì.

Những buổi tối êm êm, nghe tiếng cầu kinh lan ra từ nhà này sang nhà khác, Mơ cũng muốn gửi gắm một chút ngưỡng vọng của mình trong lời cầu. Nhưng mà thấy các bà cầu hoài đời vẫn chưa thoát ra khỏi cảnh thiếu trước hụt sau. Cho đến hôm mẹ bảo : cuối tuần này con nghỉ học rồi đấy, Mơ như bàng hoàng vừa ra khỏi giấc mộng. Mơ cố chống chọi lại tin buồn : nhưng mà đã hết năm học đầu mẹ. Mẹ thở dài như tan loãng sang tận bên kia sông. Mắt mẹ như mọc đuôi và buồn da diết : giá còn có cách nào để con được tiếp tục học cho đến cuối năm thì nói làm gì nữa. Đàng này... mẹ ngậm ngùi không nói nổi. Mối mẹ run lên như dòng suối lệ sắp vỡ òa ra. Mơ sợ quá, níu lấy tay mẹ, giúi đầu vào lòng mẹ. Mẹ xoa xoa tay lên tóc Mơ. Mơ hiểu lắm, việc mẹ cho Mơ nghỉ học chẳng khác nào như có con dao bén đang cứa vào ruột mẹ. Mơ thấy thương mẹ vô vàn, Mơ nói cho mẹ an tâm : vâng, con nghỉ học cũng đúng lúc rồi, thưa mẹ.

Từ hôm đó, Mơ ít còn chăm học nữa. Mơ vẫn thức dậy cho kịp sang đồ, nhưng chân Mơ bước đi mà hồn Mơ vẫn lẩn quẩn đâu đâu. Những bài học nghe như tiếng thoi vổ, nó vào bên tai này rồi trôi tuột bên tai kia. Thăng bé vẫn đôi lần trò chuyện với Mơ đã gặng hỏi mấy lần : hình như trò buồn việc gì mà ngẩn ngơ thế. Mơ đã định dấu cả nó, song nghĩ sao lại nói buột ra : mẹ tôi bảo hết tuần là tôi không còn đi học nữa. Thăng bé tròn tròn mắt lên bảo Mơ : học lơ mơ thế thì liệu làm được trò trống gì. Mơ nuốt đắng cay vào lòng, phải rồi dăm ba năm học bập bẹ thì đã đâu vào với đâu; nhưng mà học thêm nữa thì lấy gì ăn mà học. Thăng bé lại hỏi Mơ : thế nghỉ học rồi, liệu có bao giờ trở trở lại thăm trường chẳng ? Mơ lắc lắc cái đầu, khó tìm ra một câu giải đáp. Đành ấp úng : chẳng biết được nữa, song may ra cũng có lúc nào ấy chứ !

Một buổi trưa, rồi hai buổi trưa, tự dưng Mơ không còn thấy đói. Bao nhiêu cơm mẹ đơm, Mơ đều đồ ra đất cho chim. Ngồi nhìn chim bình thản mổ những hạt cơm, Mơ làm thầm nói với nó : mày ăn đi chim nhé. Rồi từ đầu tuần sau thì mày phải tự lo kiếm ăn lấy một mình. Tao xa trường rồi, không còn lúc nào cho mày ăn được nữa.

Mơ cũng không còn e sợ trễ giờ vào lớp sau trưa. Mơ quên cả ngủ, chờ cho chim ăn xong bay đi, Mơ tha thân một mình đi về phía nhà thờ. Buổi trưa êm ả quá, cửa nhà thờ khép hờ, cha xứ chắc cũng đã an giấc ngủ. Mơ nhẹ bước vào. Đèn tắt hết, những vệt nắng vẫn soi rõ cảnh bên trong. Mơ trông lên cây thánh giá to tướng có hình một người bị đóng đinh trên đó. Mơ nghĩ đó là Chúa của các bà vẫn cùng Mơ sáng sáng qua đồ. Mơ im lặng nhìn, nhìn mãi. Ngôi nhà thờ không lớn lắm mà vẫn uy nghi. Tượng người bị đóng đinh trông rõ như người thật; đến những giọt máu nhỏ xuống từ hai bàn tay trông cũng như vẫn đang tiếp tục nhiều xuống dưới chân. Mơ không nói được một lời nào vì biết gì đâu mà nói.

Đang lúc còn mơ màng thì Mơ nghe có giọng nói nhỏ nhẹ phía sau lưng : con có điều gì cần cầu nguyện chẳng ? Mơ ngẩng lên thấy cha xứ đang ở gần. Mơ lắc đầu : không, con chẳng cầu xin gì cả. Con vào đây xem cho biết. Cha xứ lại nói : thế con thuộc về gia đình con chiên nào. Lâu lắm cha không gặp con đi lễ. Con phải đến thăm Chúa thường để con được Chúa cứu rỗi cho con và gia đình con. Lại một lần nữa, Mơ cố thanh minh : không thưa Cha, con không phải là người có đạo. Nhà con ở bên kia sông, con sang đây đi học hằng ngày. Trưa không kịp về nên thường ghé lại xem nhà thờ chờ giờ vào học tiếp. Cha xứ hiểu ra, nhưng vẫn cố an ủi : con chưa là con dân Chúa cũng chả sao. Chúa lúc nào cũng thương yêu mọi người. Cha tin dù con không nói xin gì thì Chúa vẫn hiểu cho con mà dang tay chờ che con qua bể khổ. Rồi cha lặng lẽ bỏ đi. Mơ cũng tìm ngõ ra khỏi nhà thờ.

Buổi học cuối cùng, lòng Mơ trĩu nặng như đeo đá. Lệ trong mắt lúc nào cũng như sẵn sàng đổ vung ra. Mơ nhìn thầy mấy lượt, định cất lời giã từ mà cứ dậm nghẹn. Mơ bồn chồn, Mơ ngập ngừng và thời gian như chột ngừng lại. Tiếng trống tan học nghe dòn dã. Bọn học trò túa ra như bầy chim. Mơ ngơ ngác như người vừa đánh rơi vật quý. Mơ ngại ngần không muốn bước ra khỏi lớp, song lại sợ lỡ đồ. Thành ra chân bước đi mà lòng thấy xót xa. Mơ chỉ kịp đến bên thầy nói vội : thưa thầy, con đi và chạy mất. Thăng bé vẫn chuyện trò với Mơ biết hôm nay là ngày học cuối, nên nán nà chờ theo tiễn Mơ ra tận bến đò. Vừa đi nó vừa an ủi Mơ bằng những lời mà nó biết chắc sẽ không sao làm cho Mơ vui đi nỗi khổ cho được. Mơ cũng ôn tồn lắng nghe để mà thấy còn có người han hỏi đến mình, chuyện vãn với mình. Thăng bé rụt rè nói : trở về nhà cho yên ắng, cầu xin trò có dịp may trở lại học tại trường.

Mơ càng trào nước mắt ra thêm vì thấy lời xin này khó quá. Giá như ai cầu mà được thì còn gì quý hoá cho bằng. Song chẳng lẽ cứ im lìm trước lời của bạn, nên Mơ cũng lí nhí đáp xuôi : cảm ơn lòng tốt của trò. Mơ sẽ ghi nhớ mãi lời này trong dạ.

Sau cùng thăng bé rụt rè lấy trong cặp ra một sợi dây vải có buộc bức ảnh con con, đưa tặng Mơ mà nói : gửi trò làm kỷ niệm. Lúc nào nhớ đến trường, trò lấy ra xem cho đỡ nhớ. Mơ run run cầm lấy sợi dây, ngắm nghía bức ảnh trong đó. Mơ không biết người trong hình là ai, nhưng cũng nhận ra vẻ hiền từ của bà toát ra từ người bà và cả đứa con trên tay. Thăng bé chừng hiểu được sự ngạc nhiên của Mơ nên giảng giải : đây là

mẹ con Chúa Hải Đồng. Trò hãy giữ trong người lấy hên. Mơ nhận quà mà không đeo vào cổ vì Mơ e về mẹ nhìn thấy sẽ mắng. Cho đến khi đồ đã tách bờ xa rồi mà Mơ vẫn thấy thằng bé đứng trông theo chưa chịu quay về. Mơ càng thêm day dứt trong lòng, không biết đến bao giờ mới trả hết tình cảm này cho trọn.

Không biết có phải vì vô tình chẳng mà hai bên bờ con sông đều có một cây đa cao vút. Những sợi đa như những nhũ đá chảy dài xuống lòng sông. Cứ nhìn ngọn gió lao xao trên đầu ngọn đa là người ta đoán được mùa nào đang đến. Mùa xuân thì lá cây ít lay động, lá mơn mớn nhựa tươi. Mùa hè chỉ những ngọn lá tít trên cao mới hơi se se lay nhẹ, còn lá dưới thấp vẫn im lặng như tờ. Mùa thu lá nhoe đi và lướt thướt như có mùi ẩm ướt, đêm đêm gió lẫn tần như thay lá rủ rỉ rừ rì. Rồi khi mùa đông đến, lá co ro như dấu mình trong rét và thỉnh thoảng những cơn gió ào ào đưa cái lạnh từ lá lan ra mãi nơi xa.

Ngày còn đi học, Mơ sợ cây đa lắm vì trông lúc nào nó cũng um tùm, âm u làm sao ấy. Giá như chỉ một mình Mơ phải đi về, qua lại bên sông thì chắc Mơ chẳng bao giờ dám đi học. Nhưng nhờ theo chân các bà đi lễ, vừa đi vừa nghe các bà cầu kinh, nên Mơ cũng vững dạ mà đi. Lâu dần rồi cũng quen, cho dù có gặp những ông bình vôi vỡ hay những ông lò hự cũ được người hai bên sông đem quẳng bừa dưới gốc, Mơ cũng chẳng còn thấy sợ nữa. Lại có lần Mơ thấy đám trai trẻ trong vùng leo chót vót trên ngọn đa, ngồi vắt vẻo chuyện trò inh ỏi; có đứa lại nắm dây đa mà thả trượt nhanh xuống thì Mơ cho rằng cây đa cũng chỉ là một thứ cây như các loài khác, có gì đâu mà phải hãi hùng. Ấy nhưng qua lời mẹ dặn : con gái đừng bắt chước trèo đa mà bị quở báng nghe con; có người đã phải vác con đến cửa thánh kêu xin van mãi mới khỏi, Mơ đâm ra chả hiểu thế nào với thế nào.

Bây giờ về ở nhà, Mơ vẫn để ý dõi theo tiếng gió từ cây đa thổi vào xóm để mà đoán già đoán non xem sinh hoạt của trường bên kia sông đang ở vào giai đoạn nào. Kìa cái tiếng khe khẽ như hơi thở ra nhè nhẹ, Mơ chắc nịch là Tết vừa qua và trường bắt đầu vào học lại. Ôi, cái tuổi học trò sao mà đáng yêu thế. Những dịp này chắc bạn bè cũ ai cũng tranh nhau kể lại những ngày nghỉ Tết thú vị vừa qua : mặc quần áo đẹp gì, tiền lì xì được ban nhiều, theo cha mẹ đi chúc những nơi đâu, bánh trái đã ăn những thứ gì. Ấy là cuộc sống của đám trẻ bên đó, chứ còn xóm Mơ ở bên này thì nào có biết Tết là gì đâu. May lắm ngày hôm đó ai ai cũng được nghỉ không phải ra vườn rồi túm tụm nhau bên ấm nước nước với gọi là vui với năm mới thế là đã tốt rồi.

Đến khi Mơ nghe tiếng ve râm rân kêu và cái nóng lất lay làm sần da nổi ngứa là lúc Mơ nhớ đến ngày tan trường. Mơ tự hỏi ai sẽ còn tiếp tục theo học và ai cũng sẽ phải rời xa trường như Mơ. Nỗi buồn buồn vẫn dai dẳng bên cạnh Mơ như thế.

Về ở nhà, Mơ đã nghĩ sẽ được ngủ nướng thêm mỗi sáng một lúc và tối đến sẽ được đi nằm sớm vì không phải lo học hay làm bài. Ấy vậy mà nào có thực hành được đâu. Những dạo ấy là lúc nổi nhớ trong Mơ càng tăng lên mãnh liệt, nó khiến Mơ như thấy đang thiếu thiếu một vật gì. Vào giường rồi mà vẫn cứ lo không biết mình có quên gì chẳng. Rồi giấc ngủ cứ chập chờn đứt quãng, mơ với thực lẫn lộn. Lúc Mơ thấy mình vẫn còn là học trò, lúc lại thấy mình bỏ học đã lâu. Có khi mơ thấy mình đang đọc bài trong lớp, tỉnh ra còn thấy miệng chóp chép đọc bài. Sáng tinh sương, như đã thành lệ, dù cho đang say sưa giấc điệp đến đâu, nghe loang loáng tiếng chuông nhà thờ văng sang là nháo nhào choàng dậy. Lốp ngốp ra sau nhà rửa mặt, xúc miệng như ngày nào. Ba chân bốn cẳng lẫn vào bếp tìm gói cơm mẹ đơm sẵn, thấy không có, mới biết mình bị hổng. Thế là Mơ tên tò bò lại vào giường, để hồn lan theo tiếng kinh lan xa dần về phía bên đó, mà không sao ngủ lại được. Mơ cứ bị ám ảnh như thế đến cả năm sau mới lảng quên dần. Chợt có hôm thấy mẹ bắn khoăn thở dài khi nghe tiếng chuông nhà thờ điểm, Mơ phải làm như vui lên để mẹ khỏi áy náy.

Rồi tuổi trẻ qua đi. Áo Mơ mặc đã ngắn cũn, ngắn cớn. Có cái mặc chẳng còn che kín đủ cả người. Dù cổ vén vuu thế nào thì vẫn hở rốn ra, Mơ thẹn quá, nhất là khi bỗng dưng gặp ai cùng đi làm vườn về cứ lom lom nhìn vào khoảng rốn hở. Quần Mơ mặc cũng chẳng kém; cái nào cũng chỉ đến giáp ống chân, nên trông cứ như đi mượn quần người. Mơ lo nếu cứ chóng lớn như thế này thì lấy gì mà mặc. Mẹ đôi lần đã phải tháo bớt một vài cái áo, cái quần để đùm đơm cho Mơ mà cũng không sao chạy theo kịp với cái đà cao lớn nhanh của Mơ.

Song phần lo của Mơ chỉ có một, mà phần lo của mẹ lại gấp đến mấy lần. Bà nhìn cái khoảng hở trước ngực của Mơ mà vừa lo vừa sợ. Bà biết con bà đã dần dần trở thành một thiếu nữ, chứ không còn bé bỏng nữa. Khoảng ngực hở kia là ước hiệu của một người có khả năng làm người mẹ, nhưng mà lo cho con có được một tấm chồng thì liệu bà có khả năng không ? Chẳng lẽ cứ để con luông tuồng hang hờ, liệu sự thiếu e dè này có ngăn được những kẻ có tà tâm. Mơ thương mẹ quá, suốt đời mẹ không lúc nào được yên ổn. Mẹ càng lo, người mẹ càng quắt đi, tóc mẹ càng xạc xơ như bụi cỏ thiếu nước. Đêm đêm Mơ đã nghe tiếng mẹ thở dài. Mẹ buồn cho số phận, hay mẹ đang đuối lòng vì bất lực. Mơ cứ ước ao sẽ giúp gì được cho mẹ để mẹ bớt khổ thì Mơ cũng không dám từ nan; nhưng nhìn đi nhìn lại Mơ cũng chẳng biết làm gì.

Một lần, Mơ đã thủ thỉ với mẹ : u này, hay là u để con đi làm, nhà đỡ được một mối lo. Mẹ tròn mắt nhìn Mơ. Mẹ hỏi : con định đi làm gì, ở đâu ? Ai đã ước hẹn thuê mướn con hay sao mà con hăng hái thế. Mơ thưa lại : nào con có biết ai muốn thuê con đâu; làng ta ai cũng nghèo như nhau cả thì ai còn thuê mướn con cái của nhau làm gì. Song chẳng lẽ cứ quanh quẩn thế này để rồi lần lần chết đói cả. Hay là mẹ cho con lên

phố, may ra kiếm được việc gì chẳng. Mơ thấy mẹ chưng hửng, mẹ trả lời dứt khoát : không, con không phải đi đâu hết. Con có biết đường nào ra phố đâu mà học đòi. Người ta khôn gấp bao nhiêu lần con mà còn lặn đạ, lặn đạ. Ngủ con ngây ngây, ngô ngô, chỉ tổ cho mẹ mìn dụ dỗ. Đừng đi con ạ. Con cứ ở nhà với u, đôi cùng đôi, no cùng no, có mẹ có con, đỡ đần nhau lúc tối lửa tắt đèn. Con đi rồi, một thân một mình, ai ở sẵn bên để khuyên giải, chỉ bày cho con. Phở xá, người thanh thì ít, cạm bẫy thì nhiều, con khó mà xét định được đâu là thực, đâu là giả. Rồi dẫu con có muốn đi cũng phải có cái áo cái quần lành lặn, con gái lớn lên phải kín đáo dè chừng. Con nhìn lại con xem, liệu đã lành lặn để yên tâm lên phố chưa. Mẹ chỉ sợ con lớ ngớ, không phải đầu lại phải tai; con mà có bề nào chắc u không sống nổi. Nói rồi hai mẹ con cùng ôm lấy nhau mà khóc. Mơ sợ quá, Mơ liên tục xin lỗi mẹ. Mẹ phải bảo : con không có lỗi gì cả. U khóc vì u bất lực, không che chở, nuôi nổi thân con. U cầu xin cuộc đời mẹ con ta rồi có ngày sẽ bớt khổ. Mẹ nói rồi lại nhìn về phía góc nhà, nơi có tấm ảnh lờ mờ đặt thờ cha. Mẹ lâm râm lời gì đó trong miệng. Mơ nghe như tiếng gió thoang thoang trên đầu ngọn đa cạnh bến đò.

Mơ lớn dần từng ngày, một vài trai trong làng đã bắt đầu ngắm nghía, bàn tán khi thấy Mơ. Những lần theo mẹ vào rẫy, Mơ đã gặp họ xăm xoi nhìn. Mơ thẹn quá. Cái áo chật không còn che kín thân hình Mơ. Mặc vào người, nó cứ hở hết chỗ này đến chỗ khác, càng co thì nó càng trông huếch trông hoác ở phía đối diện. Ngược Mơ càng lúc càng phát triển. Con nhà nghèo chẳng được ăn ngon, thiếu tắm rửa, mà khoảng ngực phía trước cứ ngày một lớn dần. Có anh bạo mồm, bạo miệng đã hát trêu khi thấy Mơ : cô kia mặc áo hở da; để anh ngoi ngẩn vào ra nhớ hoài.

Mơ bức lắm. Con trai con nứa gì chẳng giữ mồm, giữ miệng. Trách thì cứ trách, nhưng đồng thời Mơ lại thấy hãnh diện. Thế là từ nay làng đã bớt được tiếng chê gái nhà thằng đuột như đàn ông.

Chuyện bất ngờ là đứa bé trai ngày nào đã tặng Mơ dây ảnh khi chia tay vào buổi học cuối, bỗng dưng lại có lần theo đồ sang tìm thăm Mơ. Mơ đang ngồi nhặt rau sau hè nhà thì nghe mẹ gọi : Mơ ơi, có bạn tìm nè con. Mơ băng khuâng không rõ ai lại tìm đến như thế, vì từ ngày nghỉ học Mơ có bạn bè với ai đâu. Mơ ngần ngừ không muốn ra, mẹ gọi đi gọi lại, Mơ đành phải đứng lên. Gặp nhau, Mơ không nhận ra được bạn. Trước nhà là một thanh niên cao lớn, quần áo tươm tất. Mơ không sao nhìn ra người bạn cùng trường năm nào. Mơ ngỡ ngàng, còn cậu bé cũng có chiều bên lên theo. Mãi cậu mới lí nhí nói với Mơ : nhân có chút việc theo cha xú về thăm xóm đạo, lo tổ chức rước kiệu lễ sắp tới, tôi ghé đến thăm Mơ. Rồi khi nhìn quần áo Mơ đang mặc, cậu ta cũng dậm ra lúng túng. Cậu vội quay sang hướng khác mà nói : lâu không gặp lại, nay Mơ lớn quá, khác hẳn dạo trước nhiều. Mấy năm rồi, Mơ nhĩ ? Nhiều lúc tôi cứ nghĩ là Mơ mới xa trường hôm qua thôi. Thầy có hỏi thăm Mơ và chẳng ai hiểu được vì sao Mơ bỏ học. Bạn bè hỏi han nhau vẫn chẳng ai đoán được lý do. Có lần nghe cha xú kể về một cô gái nào đó vào nhà thờ xem cho biết, tôi hiểu ra Mơ ngay. Dạo đó chính tôi cũng đã thấy Mơ ngồi sau lưng nhà thờ cho chim ăn nên tôi biết ngoài Mơ ra, chẳng còn ai buổi trưa ở lại nhà thờ làm chỉ cả. Tôi khoe để Mơ mừng, tôi đã xong các lớp ở trường rồi. Sang hè này, bố mẹ tôi sẽ lo cho tôi ra phố học tiếp. Tôi ngại không muốn đi, nhưng bố mẹ tôi bảo con trai phải xông xáo, lo tự lập mới được. Cứ quanh quẩn bên gấu mẹ thì bao giờ mới thành người lớn. Chuyện này sang thăm Mơ, về là lo chuẩn bị lên đường. Mơ có cho phép tôi thỉnh thoảng được viết thư về thăm Mơ và gia đình chẳng ?

Cậu bé còn nói nhiều, nhiều nữa, song Mơ chẳng nhớ được gì. Bởi vì trong lòng Mơ đang nôn nao vì cuộc gặp gỡ không dưng. Mơ cảm thấy tay chân như thừa thãi, lỏng lẻo. Mơ ao ước giá có một chiếc lá hay bất cứ vật gì trong bàn tay cầm cho đỡ thấy chông lằng. Mơ đưa mắt hướng về bóng cây đa cao vút để nghĩ tới một con đồ chốc nữa sẽ đưa bạn trở về. Rồi người bạn sẽ đi lên phố và biết đến bao giờ mới quay lại. Bất giác Mơ thấy ươn ướt nơi cuối mắt. Mơ không dám đưa tay lên ngăn vì Mơ biết chắc đang có một giọt lệ ứa ra. Mặc dù đến nay giữa cậu bé và Mơ đã có gì sâu đậm với nhau đâu, mà sao nghe tin chia tay vẫn thấy buồn ngùi khôn tả. Còn việc phải hứa với bạn đổi thư trao đi trao lại thì Mơ làm sao dám nhận lời. Hoàn cảnh gia đình Mơ lấy đâu ra tiền tiêu cho cước phí và lễ thứ gì phải dúng vào món tiền của gia đình là Mơ thấy không kham nổi rồi. Cho nên Mơ cứ ngần ngừ chẳng biết nói sao. Cậu trai lại ngỡ Mơ ngại không dám trả lời thẳng sự từ chối nên nói thêm : hay là Mơ ngại thì tôi xin rút lại ý kiến. Để bao giờ có dịp về thăm nhà, tôi lại sẽ qua viếng gia đình Mơ cũng được.

Mơ đành phải thú thực hoàn cảnh nhà mình : với bạn, việc tiêu tiền tem để thư đi thư về không là việc khó, nhưng hoàn cảnh Mơ thì gay lắm. Đấy bạn đã ghé, ít nhiều bạn đã thấy và hiểu được cảnh nhà; chắc bạn đã đoán được cái khó của Mơ ra sao, xin tha cho Mơ việc thư từ qua lại.

Cậu trai như vỡ ra, cuống quýt nói với Mơ : tôi xin lỗi đã đoán sai ý Mơ. Vậy thì Mơ cứ cho phép tôi được thư về thăm và kể với Mơ việc học hành của tôi ngoài phố. Mơ không phải đáp lời gì cả. Tôi chỉ ước ao được đôi lúc Mơ biết thêm về một lối sinh hoạt ở phố phường. Biết đâu sau này có lần Mơ lại cũng được ra thành phố thì Mơ sẽ bớt lạ lắm đi.

Đột nhiên gió từ đâu kéo về, thổi ào ào lên ngọn đa. Mơ nghe như tiếng ù ù của một con diều nào đó đang tung tăng đùa giỡn trong gió. Mơ thấy trong lòng cũng nao nao nhen nhúm một ý nghĩ gì. Mơ không nói ra, song cố hình dung xem thành phố nơi bạn sắp đến ra sao mà chịu không đoán được. Mơ chắc những người ở cả làng bên này sông cũng vậy. Mấy ai đã đưa được mắt mình hướng ra khỏi cây đa và bến đò thì

làm sao hình dung được cuộc sống của một nơi chốn gọi là phố phường là thế nào nữa.

Rồi chẳng lẽ cứ ngậm tằm mãi khiến bạn cứ phải chờ, Mơ khe khẽ thở dài và nói với bạn : Mơ cảm ơn bạn đã nghĩ dành đến thăm. Mơ cầu chúc bạn đi sẽ gặp điều may mắn. Cố gắng ba năm cho xong việc học rồi lại về. Có dịp nào tiện sang bên này, bạn cứ đến chơi. Dù Mơ không còn được cấp vở đến trường nữa, song tình bạn sẽ khó quên được. Sợi dây bạn tặng, Mơ vẫn cất giữ, dù Mơ không đeo vào trong người. Không phải là Mơ chê mà vì Mơ sợ mẹ buồn khi thấy Mơ mang trong người vật lạ. Cậu bé nhanh nhẩu đáp lại : không sao, không sao. Mơ giữ là được rồi.

Cậu bé và Mơ đứng nói chuyện chẳng đâu vào đâu mà thời gian qua rất chóng. Nắng trong vườn đã chói chang thêm nhiều, cái nắng chói hè làm cho con người thấy bức rứt khó chịu. Thế rồi đến lúc cha xứ bàn bạc công việc xong, trở ra mà câu chuyện vẫn chỉ quẩn quanh bên sự sắp chia tay và hẹn vãn vơ.

Cha xứ cất tiếng nói với cậu bé : Mọi việc xong rồi, giờ cha con ta về. Chợt cha thấy Mơ, cha nhớ đến cô bé ngày nào cha đã gặp trong nhà thờ. Cha nhỏ nhẹ hỏi : lâu quá không thấy con ghé lại cung thánh. Nói rồi, cha mới thấy lờ lờ, vì có một lần Mơ đã thưa với cha là không có đạo. Cha ngần ngừ, nhưng Mơ cũng đã kịp thưa ngay : con nghỉ học rồi, cha. Cha hết sức ngạc nhiên, buột phát ra : giê su ma, lạy chúa tôi; thế thì nghỉ học, con làm gì được. Lại một lần, Mơ chua xót, nhỏ nhẹ trả lời : vâng, con biết thế, nhưng làm sao được, thưa cha. Vì nhà con không đủ điều kiện cho con theo học tiếp nữa.

Chỉ nói có thế mà Mơ đã thấy ghen, nước mắt chỉ chực trào ra. Cha cũng áy náy đứng nhìn. Cha biết rằng cảnh này chẳng thiếu gì ở nơi mà con chiên cha và gia đình Mơ đang sống. Nhưng mà cổ gang cánh tay ra như Chúa, để ôm tất cả con cái vào lòng, thì cha chưa làm nổi. Cha chỉ đành cất tiếng thở dài, cái thở dài như bay vút lên theo bóng nắng lao xao trên đầu cây đa cổ thụ.

Hai bên từ giã nhau. Người quay đi cũng bịn rịn mà kẻ đứng lại cũng bồn chồn. Giá gì có một phép tiên để tình cảm mọi người được trang trải trọn vẹn thì sung sướng biết bao. Cậu bé chân bước đi mà mắt còn nhìn lại. Mơ cũng thấy trong tâm hồn như có một sự gì vừa trôi mất tan theo.

Phần 2

Những năm về sau, thời cuộc càng ngày càng tàn tệ. Vùng bên kia sông, quân đội Pháp kéo về đóng đồn. Ra những qui định gắt gao về giờ giấc những con đò qua lại, tuyệt đối không còn cho sang sông khi trời chưa sáng hẳn. Cái xóm bên này sông đã âm đạm nay càng âm đạm thêm. Những buổi đi lễ sớm không còn ồ ạt như trước. Người ta không thể hi sinh ngày giờ để rồi trở về bê bối với ruộng vườn. Chuông nhà thờ vẫn điểm, nhưng lòng con chiên đành tạm quên Chúa để lo cho cuộc sống của mình. Dân xóm đạo chỉ còn tự chăm lo mặt chữ rồi cho nhau để mong lòng tin không bị phai nhạt trôi đi. Cha xứ nhắn tin qua nhiều bạn, song con chiên cũng xin chịu. Cha đã phải lặn lội sang sông nhiều lần, nhắc lời Chúa với con cái người, song nghe thì có thắm mà hoàn cảnh éo le thì làm sao thực hiện lời cha mong mỏi được. Cho nên ví như cơn gió rào rào trên đầu ngọn đa mà không đủ sức lay cho cả khối đa lay động. Những đám tang đã do tự người trong xóm lo liệu lấy. Một ông đầu đàn đã thay cha đọc kinh, làm phép thánh, xức dầu rồi làm thủ tục đưa chôn. Những buổi xưng tội đặc cách trước kia nay đành lơ là bỏ sót.

Nhiều đêm ngồi bên này sông, Mơ thấy bên kia sông ánh điện lập loè chói sáng. Mơ hình dung cảnh nhà thờ đứng im lìm trong vắng lặng u buồn. Thỉnh thoảng bóng hoả châu bay vút lên trời, soi sáng rực xen lẫn với tiếng đạn ròn rã trong đêm. Hôm sau y như rằng lại một hai cái xác trôi lênh bênh trên con nước. Chiến tranh đã tràn về hai bên bờ con sông này. Người trong xóm đã bàn tán về những trận công đồn và cảnh người bị bắt. Mơ đã nghe loáng thoáng về những chuyến đò đi lên trong đêm, cảnh những người có của bỏ đi thoát khỏi vòng chinh chiến. Người dân một cổ đôi lòng, cả hai bên bờ sông đều ngăn cấm sự ra đi. Những cuộc rước kiệu cũng thưa vắng đi vì dân sợ làm ra, bên kia sông sẽ pháo sang, gây cảnh chết chóc hãi hùng. Xóm Mơ tối im lìm như cảnh hoang. Nhà nhà đều đóng phen sớm, cả đến tiếng cầu kinh cũng chỉ nghe nhẹ như hơi thở nhỏ nhai.

Có một lần, Mơ chợt nhớ đến cậu bé. Mơ tự hỏi cậu còn ở lại trên phố hay đã quay lại về nhà. Mơ hỏi mà không trả lời được. Song Mơ cầu mong sao anh ấy cứ ở lại thành phố vì dù gì vẫn nhẹ thở hơn nơi chốn thôn quê. Thế nhưng Mơ lại sợ, e rằng mãi vui chơi mà anh ấy chẳng còn thiết trở về. Ở hay, sao Mơ lại lẩn thẩn đến vậy. Nào hai người đã có gì hứa hẹn với nhau đâu, chẳng qua hỏi han nhau cũng chỉ là tình bạn. Mơ lại chẳng có tí gì chung đạo với anh thì nhắc nhớ xem ra như điều viễn vông khó thể thực hiện.

Mẹ Mơ càng lúc càng yếu dần. Thân hoặc Mơ đã thấy bà có dáng uể oải. Mơ lằng xăng lo giúp mẹ, song bà gạt đi. Lúc ấy, bà lại cố hăng hái lên để Mơ yên tâm. Nhưng đêm đến, Mơ đã nghe hơi thở bà có chiều nặng nhọc. Chập chờn Mơ tỉnh lúc nào thì nghe bên chỗ bà nằm tiếng trở mình liên tục. Mơ biết sức mẹ giờ như bóng nắng nhạt màu. Mơ đã lo lo, một mai mẹ bỏ đi thì Mơ một thân một mình, liệu lo toan làm sao cho cuộc sống. Mơ trông lên bóng đa, thấy ngút ngàn âm u một hình thù đen kịt. Tiếng con vạc bay đêm nghe lóc xóc đôi cánh đập trên đầu.

Phản mẹ Mơ, bà cũng chẳng thấy lúc nào được yên tâm. Nỗi lo sợ trấn áp bà hằng đêm. Bà cảm thấy dường như sự may mắn không đến với gia đình bà suốt cả cuộc đời. Kể từ ngày chồng bà mất đi, hai mẹ con thui thủi bên nhau, chắt chiu hết sức mà cái đói, cái nghèo vẫn không dứt ra được. Niềm vui tinh thần lại càng cạn kiệt. Đem thân gửi nhờ nơi một xóm đạo, tuy chưa bao giờ bị kỳ thị biệt phân, song đôi lúc muốn tìm đến một ngôi chùa hay một chốn Phật để nương náu, thở than cũng không sao tìm ra được. Mơ một ngày một lớn, bà chỉ sợ con lắm lỗi hư hỏng cả một đời. Nhìn con trưởng thành, niềm vui thì ít mà nỗi lo tràn đầy. Cuộc đời thanh ít đục nhiều, biết liệu rồi ra Mơ sẽ gặp số phận nào đưa đẩy. Thấy thân hình con ngày một lớn dậy, bà lo vẩn vơ. Trời ơi đến một manh áo kín đáo cho con cũng chẳng có, mắt người đời cứ như cú vọ rình mò, bà thấy sao quay cuồng mòng dử. Nhất là kể từ hôm lính nước người về đóng bên kia sông, bà càng sợ một ngày nào đó giặc mở cuộc lùng soát sang bên này xóm đạo. Rồi chuyện gì sẽ xảy ra, phụ nữ trong chiến tranh thường phải đón nhận nhiều đau khổ. Bà không dám nghĩ những điều xa hơn vì bà biết không thể tìm được một lời vẹn toàn nào cho khi ấy.

Phản Mơ, đêm hôm qua, trong một lần chợt tỉnh giấc, Mơ cũng đã nghe đạn nổ dồn bên kia sông. Khấp trời đỏ rực ánh sáng bóng hoả châu chập chờn. Những tia đạn bay vút lên trời, tiếng súng lớn ầm ầm nã mãi. Mơ không hiểu chuyện gì đang xảy ra bên đó. Mơ trông lên ngọn đa, cây cũng dường như nín thở. Trong xóm tối đen như mực, không nhà nào dám thắp đèn. Chỉ nghe tiếng cầu kinh nho nhỏ vọng ra. Như thế là có đạn độ rồi. Gì đi nữa cũng phải chờ đến sáng ra, nghe ngóng rồi mới biết việc đã xảy ra. Cứ mỗi lần như thế là lại có ruộng bỏ, sẽ có những người bị bắt, sẽ có những tiếng la tra khảo trong đêm, rồi sẽ có một vài tràng đạn lan đi trong tối. Ngày tiếp theo lại có một gia đình nào đó đón nhận xác thân nhân về làm lễ chôn cất, thần hoặc có khi chẳng ai dám đứng ra nhận khi người chết còn mang vũ khí, đạn dược trong người.

Mới đây thôi mà cảnh thanh bình trước đó không còn nữa. Người dân đã có sự nhón nhác tăng lên. Lờ lờn đăm đăm một bà mẹ đưa con lên đò qua sông đi trị bệnh đã đành đoạn phải vùi trong vào ngực vì bỗng dưng đứa bé khóc. Sợ vạ lây cho con đò, bà đã phải nuốt nước mắt ôm đứa bé cho đến khi không nghe con khóc nữa, buông hờ tay ra thì đứa bé đã ra đi. Chao ơi, cái chết sao mà dưng dưng đến ghê sợ. Mơ không đoán được còn bao nhiêu lần tương tự sẽ tiếp diễn ra trong khoảng sông khốn cùng này. Cha xứ nghe tin cũng vội theo đò sang làm phép thánh cho đứa bé, an ủi gia đình nạn nhân. Nhưng có một điều cha không làm gì được cho con cái mình là cha không thuyết phục được cái đồn bên sông để người dân qua sông khi gia đình có chuyện khẩn cấp trong đêm tối. Đồn vốn sợ đối phương lợi dụng để làm lợi khí di chuyển người, vũ khí hay công đồn bắt chợt. Cho nên cha chỉ còn biết dâng lời van xin lên Chúa xót thương và chiều chiều gửi lời ngưỡng vọng trong những hồi chuông giống giả. Xóm đạo ngày càng trở nên âm thầm và lo sợ. Đàn bà và thiếu nữ trẻ đã bàn bạc nhau phương cách trốn chạy khi có tin giặc càn qua sông. Ai cũng lo bị sa vào tay giặc, nghĩ đến những cảnh hiếp chóc, chắc sự xấu hổ sẽ làm cho ai chẳng may không còn con đường nào khác hơn là phải tuân tiết. Có người tỏ ra bức bối vì sao chẳng có ai chọn lựa cảnh yên lành mà chỉ gây ra chốn binh đao để người thêm nhục lụy. Thế nhưng người dân thấp cổ bé miệng nói ra liệu có mấy ai nghe...

Cho đến một lần, Mơ gặp cha xứ khi người sang vấn an chiên đàn bên này. Sau mấy lời thăm hỏi, Mơ đã đặt câu hỏi với cha : liệu đến bao giờ thì cảnh chiến tranh mới dứt, cha nhỉ. Cha nghĩ suy một lúc lâu lâu, chùng như để xếp đặt lại gọn ghẽ những ý tưởng diễn ra rất nhanh trong đầu, rồi cha thở dài nói : đó là một điều cha xin chịu không giải đáp được. Bởi vì những sự việc xảy ra đều không do từ nơi cha phát xuất ra. Nó chỉ được dập tắt khi người làm ra nó không còn thích thú nữa. Phải, chiến tranh là một cái gì như thế, nếu không tại sao người ta cứ thích làm khổ nhau. Có điều tại sao đất nước ta vốn đã khốn khổ lâu rồi mà vẫn cứ bị chọn làm nơi cho mọi thử thách diễn tiến. Đôi khi cha đã ngờ hay là lòng thực tâm của chiên đàn ta chưa ứng đến trời cao, cho nên cha cùng các con cái Chúa càng siêng sốt hơn tăng thêm lời cầu nguyện đến đáng tối cao. Cha tin rồi ra Chúa sẽ ban cho chúng ta một đời sống yên lành, chứ chả lẽ ta mãi mãi phải chịu đựng cảnh này. Mơ nghe chỉ để biết thế vì Mơ thấy sao khó quá. Mơ cũng định hỏi thăm cha về tin tức người bạn hôm nao, song Mơ lại ngại mà không dám ra lời.

Chiều hôm ấy, khi cha về rồi, Mơ bỗng thấy như vừa nghe được hồi chuông nào từ bên phía nhà thờ vang sang. Tiếng chuông như bịn rịn trên đầu ngọn đa, chậm tan loãng trong bóng sương chiều đang giăng bủa khắp xóm. Mơ thấy làn khói từ căn bếp nào đan ngang thừng toả lên trời, không ra sương cũng không ra mây. Và thế là trí Mơ lại quay về với ngôi trường cũ. Mơ hỏi đã bao năm rồi trường bây giờ ra sao.

Kể từ hôm nghe cha xứ nói, tối nào Mơ cũng nghe tiếng kinh cầu vọng lên từ những căn nhà trong xóm. Tiếng cầu kinh nghe thiết tha, đều đều, như tập trung mọi khẩn cầu dâng lên Thiên Chúa. Tiếng cầu kinh khác hẳn những ngày xưa, dường như khi con người cảm thấy bất lực trước những tang thương thì đành cố gửi gắm vào đáng thần linh xin che chở. Mơ thấy sinh hoạt của xóm như tích cực hơn lên, như dồn hết mọi âu lo vào một bến tựa nào đó để chờ mong một ơn cứu rỗi.

Bà con ra vào gặp nhau đã thấy hiển hiện ra sự âu lo tai hoạ. Nhiều người đã xì xầm với nhau về sự vắng mặt của một số trai tráng trong làng. Nghe đâu những người đó đã đi theo với ai lên một vùng cao, sau khi đã được nghe những lời tử tế khuyên dụ sau một vài lần họ từ đầu đầu kéo về làng.

Không ai nói ra với ai, song mọi người đều hiểu ra từ nay xóm làng đã có thêm nhiều điều phức tạp. Đã

nghe râm rân về những hũ gạo chiến binh, nhà nào cũng phải kiếm một cái thùng hay một cái hộp để mỗi ngày bỏ vào đó một nắm gạo. Chẳng do từ một cơ quan nào ra lệnh, chẳng do từ một nguồn tin nào phổ biến, song nhất loạt ai cũng phải tuân theo. Có một vài người hoặc giả vờ thờ ơ, không sốt sắng, hoặc giả lảng chần chừ là y như sẽ nhận được ngay một lời cảnh cáo. Chẳng biết lời cảnh cáo đến từ đâu, mà lại cho chính từ thân nhân mình đưa lại.

Cái xóm bình lặng ngày xưa bỗng dưng bây giờ lúc nào cũng nhốn nháo. Đã có những gia đình thối thỏm người đi, đã có những đêm người tìm về thăm nhau lặng lẽ. Rồi những đêm có giao tranh từ bên kia sông vọng lại là những đêm các gia đình có người đi xa sợ sệt lo âu. Người ta không biết những gì xảy ra ở bên đó, tiếng súng đạn đã vương trúng con cái, thân thuộc của ai ở bên này. Người ta chẳng làm gì hơn là chờ trong đêm tối, mà sự đợi chờ thì có khi nào nhanh được. Càng chờ, thời gian càng như kéo dài thêm, rồi tiếng súng càng trở nên khốc liệt, rồi lửa cháy, rồi tiếng hét hò, rồi tiếng chạy đuổi nhau, rồi những loạt đạn vãi lên không trung như những đường đồ quạch không dứt. Con sông như nép mình nhỏ lại, như chôn kín nỗi niềm đau thương trong dòng nước đêm khuya.

Rồi những buổi sáng không ai còn sang sông xem lễ nữa. Sự thờ phượng Chúa trở nên lỏng lẻo, chiến con đâm lơ đãng việc tinh thần. Chính quyền bên đồn ấn định đồ chỉ được đưa khách sang sông khi trời sáng hẳn, ai vi phạm sẽ phải chịu mọi hậu quả xảy ra. Cha xứ cũng trở nên bần khoản mà chẳng làm gì được. Cha đành tăng thêm các chuyến sang thăm và tổ chức, cắt đặt người lo việc thiêng liêng ngay tại chỗ. Cha chọn người uy tín nhất trong xóm thay mặt Cha để cử hành việc kinh kệ cho giáo dân. Các lễ xưng tội hay thêm sức đánh tạm miễn, hoặc gom nhóm lại đám thì mười hoạ, Cha sẽ sang một lần.

Gia đình Mơ đờic nhất là người ngoại đạo ở đây. Cho nên vốn đã bơ vơ nay càng thấy bơ vơ nhiều gấp bội. Mơ ước ao giá gì xóm có được ngôi chùa hay một am nhỏ để chiều chiều có tiếng chuông, tiếng khánh ngân nga, để được nghe lời kinh, tiếng mõ đều đều vang dậy. Con người trong cảnh đánh nhau, giết chóc cần có một chỗ dựa để còn thấy hi vọng loé lên. Mẹ Mơ có lẽ cũng mang tâm trạng đó, cho nên hai mẹ con lúc nào cũng chỉ nhìn nhau trong ngào nghẹn, mung lung.

Chỉ có những đêm khi nghe tiếng súng nổ dồn dập mà không tìm hiểu được sự gì đang xảy ra, Mơ mới thấy sợ thật sự. Không những Mơ lo sợ vì hòn tên mũi đạn vốn không có mắt, chỉ e lỡ chúng dạt vào nhà mẹ con Mơ thì tai hoạ vô cùng. Rồi lại phải lo vì thân phận mẹ con Mơ là đàn bà, phụ nữ; liệu có hoạ nạn nào dung tha được cả mẹ con chẳng? Chiến tranh là như thế, nó dưng dưng, ngạo main, tàn nhẫn và hung hiểm cực kỳ. Những người tham gia vào chém giết thường cảm thấy cuộc đời vốn bấp bênh nên còn tại vị được ngày nào thì họ tận tiêu xài ngày ấy. Đối với họ, tuổi tác, sắc diện không là gì cả. Ai vô phúc gặp phải họ thì chỉ còn lãnh nhận sự nhớ nhục vào người. Họ chẳng tha ai, chẳng kiêng trừ ai, miễn là thoả mãn được hung tính của họ. Đối với dân chúng, họ xem như là một phương tiện để họ trút căm hờn, nhục dục, bôi lem luốc rồi họ sáng sủa nô cười. Phương chi lác đác đã đồn lan xa về những nạn nhân bị họ hãm hiếp, bắt kẻ là bà già hay thiếu nữ, bắt kẻ là kẻ đại hoặc người khôn.

Ai xấu hổ và đắng cay thì tìm về cái chết để tiêu ma đi mọi lời dèm, tiếng trách. Còn ai không can đảm chọn cái chết thì đành sống trong sự nhục nhằn, khinh rẻ của đồng bào. Trước khổ nạn, chẳng những đã không cảm thông, thương xót lại còn bêu riếu, bĩu môi. Làm như việc họ gặp tai ương là do chính họ chọn tìm đến. Ngày xưa người ta đã buộc những phụ nữ chứa hoang phải sinh con ở một cái chòi bên đường, thì giờ đây chẳng may ai bị mang thai sau lần tai nạn thì bao tiếng bác tiếng chỉ trút ngập lên đầu.

Ban đêm giờ cũng như lạnh lẽo hơn. Trời đất hình như cũng xẻ chia nỗi đau của dân nước mà đêm thêm nặng màu u uất. Mẹ Mơ ho nhiều, những cơn ho như muốn xé toang buồng phổi, vừa ho bà vừa như nghẹn. Có lúc cơn ho liên tục như không dứt, Mơ nghe vừa sốt ruột vừa lo lắng. Mơ rót nước dâng mẹ, nhưng bà không uống được. Trái lại nước mắt, nước mũi lại trào đầy. Mơ quính lên, cổ vuốt ngực cho mẹ và hỏi han xem mẹ mệt nhọc, đau bệnh ra sao. Một hai mẹ vẫn cứ nói: không sao, không sao. Trăm thứ mẹ đổ cho tại cái tuổi già nó hành thế. Có lẽ mẹ biết rằng có nói ra Mơ cũng chẳng làm gì được mà còn làm cho cô phải lo toan thêm nhiều.

Thế rồi, bà đã nói với Mơ: dạo trước có lần con đã bàn với mẹ hay là để con ra tỉnh tìm việc gì làm. Thời đó, mẹ nghĩ nhà chỉ có hai mẹ con nên không nỡ để con đi. Nay vùng ta không yên tĩnh, lại thêm sự đe dọa lớn với đàn bà con gái mình, mẹ nghĩ giá nếu con tìm được ai có lòng cứu mang thì mẹ cũng để con đi. Mẹ chỉ cầu mong con sẽ không phải chịu đòn đau vì nỗi khổ chiến tranh, nhất là đời thiếu nữ của con sẽ không gặp hoàn cảnh trớ trêu, oan nghiệt. Con liệu có tìm được một nơi nào chịu dung chứa con không? Mơ tròn mắt nhìn sững mẹ. Cô không ngờ mẹ hi sinh đến thế, cô chắc là khả dĩ như đừng có những đêm súng nổ vang trời và đừng nghe những tin về các người nữ bị hãm hiếp thì hẳn sẽ chẳng bao giờ mẹ chịu xa rời con. Thế nhưng, nói vắn vể mà liệu làm sao để ý nghĩ trở thành sự thực thì lại khó vô cùng. Lại nữa, đừng một cái tìm cho ra một người chịu chở che mình hoạ có là truyện thần tiên. Mơ loáng thoáng nhớ đến người bạn ngày nao ở bên kia sông, nhưng từ ngày lên tỉnh rồi chiến cuộc xảy ra nào có biết được bạn hiện ở đâu mà tìm.

Trời cuối tháng, không một bóng trăng mà đến các ngôi sao cũng thưa thớt hẳn trên bầu trời. Hai xóm

bên sông đều im lìm đắm trong giấc ngủ. Không có việc gì làm thì ai cũng muốn thả hồn vào lãng khuấy để còn dưỡng sức cho công việc ngày hôm sau đang chờ đợi.

Thế nhưng sự yên tĩnh bỗng bị phá tan vì những tràng súng thi nhau nổ dồn trong đêm tối. Tiếng nổ càng lúc càng rộn, tiếng chân người chạy huỳnh huỵch, tiếng la hét, trời sáng rực vì bóng hoả châu nổi tiếp nhau soi tỏ khắp nơi.

Đánh nhau không xảy ra nơi xóm nhà của Mơ ở bên này bờ, vậy mà chẳng ai nhắm mắt được. Mọi người choàng tỉnh hẳn, khê bảo nhau nằm xuống đất để tránh những hòn đạn bay qua. Thân phận con người tội tình như vậy, nào có ai được hưởng dẫn phải làm sao khi nguy hiểm xảy ra, nên nghe tiếng súng là y như bản năng bảo ai nấy phải cẩn trọng.

Mẹ Mơ cũng thức dậy ngay từ tiếng nổ hung hãn đầu tiên. Bà rồi rít gọi Mơ như nhà cháy đến nơi. Mơ cũng vừa chợp mắt, nghe mẹ réo, cũng mở ngay mắt ra. Mơ run lẩy, như vậy là có đụng độ nhau thực rồi. Đạn bắn rất quá, liên tục như ngô rang, tiếng máy bay quăng quăng trên đầu, những tia lửa đỏ bay vút lên không trung.

Mơ nhát gan không dám hé nhìn ra xem sự thể thế nào. Nhưng tiếng xì xào bên nhà cận kề cho mẹ con Mơ biết lửa cháy to nơi đóng đồn bên kia sông. Tiếng xà lan kêu xoành xoạch, chạy vòng vòng trên con nước, tiếng phi cơ bay vùn vụt, soi đèn lục lọi khắp nơi.

Cứ như thế, hai bên quần nhau lâu lắm. Mọi người đã thấy sót ruột mà súng đạn vẫn không ngưng. Càng lúc càng căng thẳng, ráo riết, dồn dập hơn lên. Ai cũng không sao đoán ra chuyện gì đang xảy ra ở đó. Nhưng có điều ai cũng biết chắc là ngày mai trở đi sẽ có nhiều hậu quả xảy đến. Giặc sẽ kéo sang bên xóm này, tra lục, nhìn xét những người dân để cố tìm ra những người gây sự hoặc lần tìm một manh mối nào đó cho cuộc nổ súng. Oan hay ứng đâu chưa biết, nhưng thế nào rồi cũng sẽ có nhiều người bị bắt dẫn đi vô cớ. Rồi thời gian bị giữ sẽ kéo dài lâu hay mau tùy theo sự nhận xét của những kẻ có quyền. Sợ nhất là những anh thầy dùi bản xứ theo giặc sẽ kẻ vạch đủ điều, dân tình sẽ muôn vàn khổ khổ.

Đây không phải là lần đầu xóm Mơ phải chịu bi thương như thế. Mỗi lần có súng nổ đêm trước là liền theo hôm sau nhiều người bị nhìn mặt dẫn đi. Có người đi không thấy trở về, có người về nhưng chẳng còn nhìn ra dáng vẻ ngày trước. Hỏi đến ai cũng bảo đã phải trải qua nhiều giờ bị hỏi cung, tra vấn, đòn bực nên khiếp lắm. Cứ như thế, lâu lâu lại xảy ra chuyện do từ mãi nơi đâu kéo về gây ra, rồi sau đó rút nhau đi để dân phải chịu sự trả thù oan trái. Có khi giặc cũng biết làm thế chẳng kết quả gì, song ý đồ của họ là muốn dân cắt đường liên lạc để không còn dám nuôi nấng hay giúp đỡ người chống đối nữa.

Thế đâu đã hết. Giặc sang đi lung khắp nơi. Tên nào tên ấy cời trần trùng trục, hung hăng, cáu tiết. Nhìn vào đâu cũng với con mắt đỏ ngầu, gập đàn bà phụ nữ cứ nhìn hau háu, chỉ tỏ khả ố, nhả răng cười nham nhở. Bà con phát khiếp, vội vội vàng vàng lánh chân nhanh.

Cứ mỗi lần giặc sang sông như thế thì cái xóm của Mận lại xảy dăm người bị hiếp. Gái trẻ bị giặc vò xéo đã đành, đến các bà lớn tuổi chậm chân không chạy kịp cũng chẳng được chúng tha cho. Bọn giặc thực hiện bản năng thú tính của chúng ở bất cứ đâu, trong nhà ngoài ngõ, chuồng lợn, ổ rơm. Chúng không từ nan một hành động sàm sỡ nào, bắt nạt nhân phải làm bất cứ điều gì chúng muốn.

Nhiều gia đình đã vì chuyện này đâm ra xào xáo. Trong vùng đã có những lời day nghiến, thô tục nói ra. Những người chồng không bảo vệ được cho vợ, con, thân nhân mình, đã chẳng xót thương cho thân phận người dân trong thời tao loạn thì thôi, còn làm tổn thương cho những tấm lòng phụ nữ không may.

Rồi cả cái khối người dân trong xóm cũng hoà lời dè bĩu. Họ đi đến đâu cũng bị nhử nước bọt mắng chê. Có người còn đại ngôn cho là cô nàng hay bà lão cố tình dây dưa cho giặc nắm được. Rồi chẳng hiểu từ đâu, những câu dung tục được tô ra mỗi lúc một nhiều, chi tiết ngày một đậm, toàn những lời móc má, phũ phàng trút xuống cho phía nạn nhân.

Một thời gian sau, những tai ương bị hiếp đã bắt đầu thấy hậu quả. Cái bụng của họ nhô ra ngày càng lớn. Xóm càng khinh khi tợn, những gia đình hắt hủi, đuổi họ ra khỏi nhà. Chẳng ai cho ăn, chẳng ai vò đón, trái lại bọn trẻ còn được dung túng để nói những lời như dao cắt vào tim. Có đứa đã hỏi thẳng : thế nào kỳ này đảng ấy sẽ cho ra thằng cu đen hay thành cu trắng đây ?

Những nạn nhân chỉ còn biết trông lên trời cao mà vừa oán hận, vừa cầu khẩn. Chẳng hiểu trời có nghe được lời kêu thống thiết của họ chẳng mà chỉ thấy càng ngày thế gian càng xa lánh, sợ kinh họ như sợ người bị hủi. Giá như có một nhà thờ ở trong vùng thì chắc là đêm nào nạn nhân cũng lén lút vào quỳ lạy xin Chúa thấu rõ. Nhưng bây giờ đồ đã ngưng đưa, nên oan ức chỉ còn vùi sâu trong tâm khảm, với lòng hướng về tiếng chuông lanh lảnh từ bên kia sông đưa sang để mong được tiếng chuông xoa dịu nỗi hờn.

Ngày trở dạ, những phen lá che nghiêng chống đỡ ngoài gò đất, là nơi các nạn nhân cho đứa bé ra đời. Thân phận bơ vơ và nghèo hèn như ngày nao Chúa ra đời nơi hang lạnh ướt. Người mẹ khóc nhòa, nước

mắt chảy xuống đầm da con. Trong bóng tối âm u người phụ nữ tự tay cắt cuống rốn cho con, tự lau chùi vết máu, nuốt nỗi oan khiên tui cực vào lòng, nhưng chỉ muốn bóp mũi cho xong vết đời xấu hổ. Nhưng rồi giữa đêm tối tiếng trẻ khóc oa oa, lòng người mẹ chùng xuống không sao làm được hành động tàn nhẫn, thế là tình mẫu tử dâng lên, nạn nhân vạch áo cho đứa con hưởng mầm sống từ bầu vú vốn đã teo quắt của mình.

Giọt sữa này là giọt sữa hờn, sữa nhục. Con hãy lớn nhanh để chia xẻ với mẹ nỗi đớn đau. Đứa bé nào có biết gì, chỉ lo mút chùn chụt lòng bao la của mẹ. Để rồi lớn dần lên với mái tóc sâu róm, với làn da đen thẫm, với cái môi dày cộm, với đôi mắt ốc nhồi. Những đứa bé vô tư lớn lên giữa xóm, chẳng trẻ nào chơi với, chẳng gia đình nào cho vào. Thậm chí ngày mùa có xin vào làm cho các gia đình có đất ruộng cũng chẳng ai thèm muốn bao giờ. Những cái tên xấu nhất được quàng vào người chúng. Chỉ là thằng Lai, con Nhỏ, thằng Mọi, con Đen. Hộ tịch xóm không có bất cứ một mảnh khai sinh nào cho chúng, lớn lên chẳng được đi học nơi đâu, chẳng đứa nào nhớ tuổi thật của mình.

Mận là người duy nhất phản đối những xử sự bất công đó. Cô thường nói với mẹ : sao bây giờ xóm ta không còn cái tình nghĩa như xưa. Đã chẳng thương xót cho thân phận nhau thì chớ, lại còn đầy ải nhau vào chốn đau khổ tận cùng. Mẹ Mận cũng biết thế, song lại khuyên can con : Chuyện người thấy sao để im vậy, con chớ nói ra nói vào mà mất lòng nhau. Gia đình ta độc nhất chỉ có riêng mình, con đừng chê bai mà các bác đuổi đi chẳng biết đâu mà ở. Mận đau điếng, song cổ nuốt tâm sự vào tim. Mận chăm chăm nhất định sẽ có lúc gặp cha xứ để nói lên sự nghĩ suy của mình. Mận tin là cha sẽ tìm cách xóa đi bờ cách biệt giữa người may và bất hạnh hiện nay. Vì chiến tranh là như vậy. Chẳng ai mong muốn điều không hay xảy đến với mình, có lẽ đâu những người cùng tin Chúa mà lại đối với nhau như thù hận đến thế sao ?

Mùa đông đến với bên sông bên này thật buồn tẻ. Đã lâu rồi chiến con không còn được qua sông thành thoi như ngày trước để thờ phượng Chúa, nên lòng ai cũng thấy sầu chất ngất. Trời trở nên mau tối, tiếng chim vắng reo ca, đêm ụp xuống và như dài thêm mãi. Thỉnh thoảng nghe văng vẳng tiếng chuông từ bên kia sông theo gió vọng bay về, nhưng cũng không vực lên nổi những tấm lòng bơ vơ thiếu vắng Chúa.

Các gia đình mộ đạo cứ âm thầm với nhau đọc kinh nguyện mỗi tối, mong được một hôm nhận mình thánh Chúa vào lòng, mà chờ hoài vẫn chẳng được. Cha xứ bên kia sông cũng sốt ruột không kém. Những lúc lên toà giảng, nhìn xuống các hàng ghế trống nhiều chỗ và thiếu những gương mặt của giáo dân bên này sông cha cũng thấy xót xa. Cha nghĩ càng xảy ra chiến tranh ly loạn thì lòng con chiến càng mong có Chúa về gần bên để được vỗ về an ủi, vậy mà ước muốn nhỏ nhoi vẫn không thể được thi hành. Cha cảm thấy những lời giảng của cha như trở nên nhạt nhẽo và khiến cho con đường từ giáo dân về với Chúa như càng lúc càng xa thêm.

Oâng từ già mỗi lần kéo chuông nhà thờ đều cố ráng hết sức mình để cho âm thanh thêm ròn rã, sợi dây thừng trong tay như cổ được giật mạnh thêm chỉ với lòng ước ao người hai bên sông nghe rõ được lời mời gọi của cung thánh. Để làm gì, nhiều khi chính ông cũng chẳng rõ để làm gì nữa. Chỉ nhớ rằng ngày xưa khi ngày ngày con đồ vắn đi lại qua sông, ông đã được gặp bao nhiêu gương mặt tâm thành cầu cạnh Chúa. Bây giờ con đồ vắng qua lại mỗi ngày, cha xứ đi ra đi vào bên hành lang nhà thờ, lắm khi đứng tự lự nhìn lên gác chuông, chắc trong thâm tâm cha đang cầu xin Chúa tìm lối đưa con cái Người về lại với giáo đường. Oâng từ những lúc đó càng buồn thêm rười rượi, thấu hiểu lòng cha xứ mà chẳng làm sao giúp được cha chi hơn.

Đêm Giáng Sinh nhà thờ cũng cử hành đơn giản. Những bài thánh ca vẫn được ca vang lên nhưng không còn sự hào hứng ngày nào. Cái đồn giặc chinh ỉnh ra đó, vẫn ồn ào tiếng say rượu bay ra, rồi những cảnh nhố nhăng phạm cuộc sống bình thường đã làm cho cha thêm nhiều đêm mất ngủ. Cha càng trở nên sốt sắng dâng lời nguyện xin Chúa giáng ơn phước xuống mọi người. Đêm Chúa sinh ra kết thúc thực mau lẹ, giáo dân ra về rồi, cha lần hồi đi tắt từng cây nến mà thấy thui thủi làm sao. Ngôi giáo đường này đêm nao mừng Chúa sinh ra đã kéo dài đến gần sáng, còn bây giờ sao lặng lẽ buồn tênh.

Chúa ơi, xin trời cao hãy đỡ thương xuống. Cho mọi tâm hồn trần thế được tắm gội ơn Ngài mà thấy hi vọng dâng lên. Ngày xưa Chúa đã sinh ra nơi nghèo hèn với rấp tâm ra ơn cứu rỗi người dương thế. Bây giờ Chúa hãy vì con dân Ngài xin tế độ chúng dân. Cha xứ lặp đi lặp lại lời khẩn xin đó mỗi khi cha cầm dâng bánh tích của Ngài : này là thánh thể của Cha nhân từ, chúng con xin nhận vào người như ngọn đuốc thiêng soi sáng. Đây là giọt máu của Ngài chúng con xin uống vào để hâm nóng lòng con. Xin Ngài trên ngôi vua tít mãi trên thiên đường hãy đoái thương con dân Ngài đang chìm trong bể khổ. Năm xưa trên núi cây dầu, Ngài đã được ơn cứu rỗi của mẹ Maria mà Ngài đã sống dậy mạnh hơn. Nay chúng con cũng xin Ngài truyền ban cho bí tích thiêng liêng đó.

Những đêm im im, cha xứ nằm trong nhà riêng sau chỗ thờ phượng, cha trần trọc liên miên vì những đêm mất ngủ kéo dài. Rồi giữa đêm trường, cha nghe tiếng thét đớn đau vì tra tấn từ đồn giặc vang sang, cha lại bị dấn vật thương cho những người xấu số bị rơi vào tay những kẻ không hồn. Cha xót xa, chết điếng, cảm như mình càng bất lực vì chẳng thể nào nêu được công lý đến nơi đây.

Mùa đông về, Mơ càng thấy thương cho những người không may của xóm. Bây giờ trong đêm rét mướt

này, mẹ con họ liệu có được ấm áp trong tim. Hay là sự hững hờ, dèm khinh của xung quanh như sợi dây xiết chặt tâm linh họ. Những đứa trẻ sinh ra nghèo hèn và lạc lõng có khi nào được thấy nét tươi vui hiện rõ trên mi. Hay là mẹ con chỉ biết âm thầm ôm lấy nhau tủi hờn đau khổ. Mơ muốn mùa đông này Mơ sẽ tìm được một lần đến an ủi cho họ khuây nguôi. Mơ không có của cải gì để giúp họ, nhưng Mơ tin rằng lời của nàng sẽ làm cho họ bớt đau, để họ còn can đảm sống. Rồi một ngày đó, oan khiên sẽ phôi pha, lòng người bớt thành kiến, đời sống họ lại về hoà chung với cuộc sống thôn làng. Những cơn khát khe sẽ bớt đi cái nhìn hằn học, những cửa miệng ác độc sẽ giảm đi lời đay nghiến sỗ sàng. Mơ cầu mong như thế vì mọi người trên vùng đất này vốn đã chẳng riêng ai được gọi là hạnh phúc, nhất là đang thời kỳ giặc giã. Mơ tưởng đến một ngày nao hoà bình, con dò lại qua sông nhẵn nhụi, đem tình cảm của bờ bên này sang hoà với người ở bờ bên đó. Mơ sẽ vui khi thấy lại những giáo dân sớm tinh sương theo đò sang dự lễ như xưa, cho dù ngày đó Mơ sẽ không bao giờ còn được cùng đi theo đò sang sông nữa, nhưng chắc chắn là lòng Mơ vẫn rạo rờ theo con nước.

Con trăng lẻ loi trên nền trời. Cái rét kéo về thật ngọt. Những vì sao li ti nhấp nháy khắp nơi. Mùa giáng sinh năm nay cả xóm trông im lìm lặng lẽ. Buổi lễ đón mừng Chúa ra đời đã được từng gia đình cử hành theo nghi thức đọc kinh và cầu nguyện. Tất cả đã xong từ lúc trời bắt đầu nhá nhem. Bây giờ thì cả xóm cơ hồ như đã chìm vào giấc ngủ. Thỉnh thoảng chỉ còn nghe thưa thớt một tiếng ho khan hay tiếng chó sủa vu vơ ở đâu đó.

Bệnh tình của mẹ vẫn khi thuyên khi tăng, thuốc uống vào chỉ có tác dụng trong vài giây lát rồi lại đau hoàn đó. Mẹ Mơ nằm lim dim trong hơi thở nhọc mệt, tấm chăn đắp lên tận ngực. Người bà gầy quá, trong ánh đèn chập chờn trông càng quắt lại thêm. Thỉnh thoảng bà mơ nói những lời gì không nghe rõ. Mơ loay quanh lo cho mẹ.

Được một lúc thấy mẹ nằm êm êm, Mơ lảng lảng vẩn nhỏ ngọn đèn, tắt các mếp chăn cho mẹ và bước ra. Đêm nay, Mơ chợt nhen lên cái ý định đi thăm một vài nạn nhân thời cuộc đã hằng bị cả xóm buông lời giếc móc. Mơ nghĩ rằng đêm thánh lễ này họ sẽ vô cùng lẻ loi, nếu có Mơ đến với họ dù chỉ là trong lát giây ngắn ngủi, chắc họ cũng sẽ cảm thấy ấm áp tâm hồn.

Mơ đi dài theo con đường đất, bóng trăng lẻo đẻo đi theo. Xóm làng yên yên quá, Mơ có cảm tưởng bước chân dù rất nhẹ mà vẫn vang vang nghe rõ. Mơ ôm bọc quà nhà nghèo trong vòng tay, chỉ một vài củ khoai nhỏ nhỏ, nhưng Mơ tin là sẽ ủi an được họ rất nhiều.

Từ bao lâu rồi, tình làng nghĩa xóm xem ra có chiều nhạt nhẽo. Thời cuộc đã làm cho lòng con người xoay dạ đổi thay. Đã lâu ít còn được nghe lời cha rao giảng nên tuồng như cảm tình cũng vơi nhẹ đi rồi. Trong xóm đã rục rịch xảy ra những điều không tốt. Trước kia có bao giờ nghe những chuyện gia đình lục đục, nhưng bây giờ điều đó đã lảng vảng xảy ra. Làng trên xóm dưới đã nghe rầm rì chuyện ông này tăng tịu với bà kia khiến cho cảnh nhà đầm lục đục. Rồi có khi đã thấy những cảnh đánh ghen gây tai tiếng ồn ào. Bô lão đã nhiều phen phải điên đầu khi được vờ ra phân xử những trường hợp va chạm.

Dường như con người đâm ra mất tin tưởng lẫn nhau. Cũng có thể chiến tranh làm cho ai nấy không còn mong có một ngày yên bình trở lại, nên ai cũng nghĩ đến thả lỏng kỷ cương để sống vội, sống liều. Lại thêm lâu lâu những người ở đâu đó kéo về rù rì lời cuốn. Họ vừa đem lời ngon ý ngọt dụ dỗ xoa, cũng có khi đem sự đe dọa ra răn đe để buộc mọi người phải hoảng sợ. Tai hại là trong xóm đã có một vài thanh niên, thiếu nữ theo họ bỏ đi. Làng đã vắng càng thêm vắng.

Mơ cứ ước ao làm sao giá dịp này cha xứ về thăm xóm. May ra chỉ có cha mới nói được với đám con chiên người để làng xóm trở lại nề nếp cũ. Mơ không rõ tại sao cô lại có đức tin như vậy. Cô nhớ lại ngày nào còn qua sông đi học, buổi trưa nào vào nghỉ ở sân nhà thờ, có lần được gặp cha. Qua cái thần thái của cha, qua phong cách trầm tĩnh của người, cô tin rằng lời cha sẽ khiến xoay chuyển được tâm tư mỗi người, dù cho là người ấy sắt đá hay ương ngạnh đến đâu.

Mơ không là tín đồ. Mơ chưa một lần nào được nghe cha giảng lễ, nhưng qua những bà con, Mơ thấy sự cảm mến và thần phục của họ với cha, cô tin sự suy nghĩ của mình là đúng. Bây giờ thì tiếng chuông nhà thờ vẫn hằng ngày còn văng vẳng theo gió sang bên này sông, nhưng tiếng chuông chưa hẳn là một tín hiệu đủ sức răn giữ chiên con đừng vương vào sai phạm. Chỉ có những buổi lễ dường như mới làm tăng lên lời phán dạy, giáo dân khi nhận bánh vào người như được nuốt sâu thịt da Chúa vô tâm.

Mơ cứ vừa đi vừa nghĩ như thế. Bóng trăng lơ lửng trên đầu, Mơ đi tới đâu, cái bóng lặng thầm soi theo đó. Trời càng rét thêm, sương cũng bắt đầu xuống, hơi lạnh phủ khắp người. Xóm nhà nằm đìu hiu như người chịu tội. Ngoài xa, mặt nước sông loang loáng như giát bạc khắp nơi. Không thấy bóng một con đò nào qua lại. Nhìn xa bên kia sông, ngôi giáo đường nằm như một khối đen boi quệt lên nền trời. Gió lao xao trên ngọn cây đa tối thẫm.

Đang mãi miết vừa đi vừa nghĩ, chợt nghe những tiếng súng nổ dồn. Giữa bóng đêm, những tia lửa lao vút vào khung trời tối thẫm, như những vạch tên xoắn xuýt xua đuổi nhau. Mơ sợ đến co người lại, cho tới

đêm nay mà chinh chiến vẫn không ngưng. Mơ sợ giấc bên sông sẽ tràn sang phía này, rồi nạn tai nào sẽ xảy đến. Mơ hốt hoảng, nửa muốn đi tiếp, nửa dùng dằng muốn quay về.

Thế nhưng đạn bắn nhiều và liên tục song chẳng có vẻ gì là đánh nhau cả. Bên đồn vẫn trong tình trạng lắng im, trái lại còn như có tiếng ca hát ồm ồm ở đó. Từ khi giấc về đóng đồn vẫn xảy ra những điều tương tự như vậy. Lẽ lạc nào họ cũng bày trò ăn nhậu, gây náo nhiệt khắp vùng. Họ ăn uống xong là thi nhau đem súng ra bắn. Những viên đạn không nhằm vào ai, hoàn toàn bay vu vơ trong nền không gian yên tĩnh, tuy nhiên tiếng rít của chúng vẫn khiến cho cư dân hai bên bờ con sông khiếp sợ đến tận hồn.

Có lẽ những người lính xa nhà đêm nay cảm thấy tận cùng sự lẻ loi, cô độc. Hình ảnh một làng quê, thành phố nào đó nơi họ đã sinh sống đang có những gia đình, những bà mẹ, những người vợ, những đứa con, bè bạn, anh chị em lo toan, chờ ngóng ngày họ về. Chiến tranh là chuyện của giới cầm quyền đa đoan gây ra, song mấy ông bà ấy nào ai đích thân vào nơi hòn tên mũi đạn, mà chỉ biết quăng ra hết lớp trẻ trai này đến lớp trẻ trai khác lẫn vào chốn tử sinh. Ngày ngày phải đối đầu với hiểm nguy, cái chết trong gang tấc, cho nên nhiều khi họ hoá khùng.

Những chiều hành quân, họ vung vít nỗi lo sợ của họ vào thôn làng, đồng ruộng. Họ bắn vào bất cứ nơi nào, vật gì, dù là mục tiêu thật sự hay giả tạo, để thị uy cũng có mà để trấn áp sự chết đang lảng vảng đâu đây chờ đón họ. Cho nên gặp bất cứ ai, già trẻ lớn bé, họ đều nghi là đối thủ của họ. Oan ứng chưa cần biết, họ cứ trối nghiến lại đã, triệt tiêu bớt một mục tiêu có thể là địch thủ của mình.

Chiến tranh là bạo tàn, vô lương, bất nhân như thế. Nhân vị con người không bằng một con ngoé, trối xỏ sâu và lời sênh sếch đi. Dem về đồn họ truy xét để tìm ra tung tích đối phương. Nhưng người dân chân chất nào biết đâu huyết sào của bên kia mà chỉ cho họ để rồi cứ bị tra khảo bằng cách này hay cách khác. Khiến cho người quanh đồn chẳng mấy hôm không phải nghe những tiếng kêu la. Thương nhau chỉ biết âm thầm cùng nhau chia xẻ, vì biết có kêu oan cũng chẳng giúp được cho nhau.

Những người lính xa xứ tìm lãng quên trong bát rượu tiếng cười. Họ ăn uống nhồm nhoàm, phí phạm. Rượu đổ tràn lênh láng khắp nơi, lên đầu, lên mặt, lên khắp nơi những con người nam nữ. Họ hưởng thụ vội vàng sự trác táng để chỉ sợ ngày mai, phút giây liền sau họ không còn dịp được hưởng nữa. Họ say sưa, ca hát, tranh nhau dầy vò những thân xác trơ trẽn bày ra không che đậy. Họ như những con thú hoang dã, hành hạ nhau, vật vã nhau, trong thác loạn điên cuồng. Để rồi khi say đến tận cùng óc não, chân tay rã rời vì truy lạc đâm ô, họ lăn ra ngủ rống lên như bò mộng. Đó chính là lúc đối phương lên vào tấn công họ, bắn tan hoang lều trại họ, đốt kho tàng lương thực họ. Chẳng còn mấy ai đủ tỉnh táo và cường lực để chống chọi lại hiểm nguy.

Trò chơi ú tim của đánh nhau là như thế. Lừa miếng nhau, vật ngã nhau, chẳng ai giữ lời hứa ngưng chiến trong đêm lễ vì chỉ có lúc đó con người mới dễ đưa nhau vào lòng huyết đen ngòm. Đã bao nhiêu phen, bên này tố cáo bên kia vi phạm, đã bao nhiêu bớt đồn bị nhổ trong những dịp lễ sang. Nhưng cái thói quen tai hại ấy vẫn chưa chịu nhả. Tại con người chán sống hay tại chiến tranh là lừa đảo. Kể ra đêm chuyện phân minh và lịch sự mà gán lên cho cuộc rình rập quật đổ nhau xem ra có là chuyện khôi hài quá chăng.

Đêm nay, thêm một lần Mơ lại nhận ra cái lẽ đời vô tâm đó. Liệu rồi giây lát đây có sự biến nào sẽ xảy ra cho cái đồn đang diễn tiến ồn ào. Rồi ngày mai khi mặt trời vừa thức dậy, liệu đồn còn lại gì hay sẽ xác xơ như một bãi đất hoang. Những xác chết trẻ măng sẽ rải rác trong đồn hay ngoài hàng rào kẽm. Gia đình nào sẽ có những đứa con mất đi, người vợ nào sẽ không còn thấy chồng về nữa, những đứa con nào sẽ vắng bật bóng cha.

Ai cũng biết đánh nhau là mất mát, là thui đi hàng lớp lớp con người, đất nước sẽ thiệt đi bao nhiêu nguồn nhân lực, vật lực, tài lực vậy mà sao ai cũng thích đánh nhau. Câu hỏi lửng lơ theo bước chân Mơ như những gáo nước lạnh xối từ trên đầu xuống giữa một đêm băng giá. Mơ cảm thấy mình bất lực quá, nhỏ nhoi quá, chẳng làm sao gỡ được cái lưới nhện oan khiên đang thít dần những mối mỏng manh mà tàn bạo vô cùng.

Súng càng lúc càng nổ dữ. Đạn bay lên trời càng lúc càng khít đàn thêm. Đền bên đồn như tăng thêm công suất, phát ra những tia ma quái chấp chờn. Tiếng đủ đồn về khuya nghe càng rõ, như tiếng mèo gào trên mái lá gọi nhau, như oan khiên tử thần đang dơ rộng tay chờ đợi. Tiếng nhạc sập sinh mở hết cỡ, tiếng ca thi nhau tranh lớn hơn người. Thật là một bức tranh quệch quạc, nhoè nhoẹt chẳng ra sao. Càng về sâu cuộc vui càng thác loạn, tội lỗi càng hoành hành, con người càng mất dần phẩm chất. Tình cờ có ai nhìn vào sẽ thấy như đang sống vào cái thời man dại thuở hồng hoang.

Mơ bước vào chòi một cách lặng lẽ. Vậy mà cô gái trong chòi cũng hốt hoảng giật mình. Như một phản xạ của tình mẫu tử, sợ người ta đến dứt đứa con ra khỏi tay cô, cô gái đã thu ôm chặt đứa con vào lòng.

Cô chưa nhận ra người vừa đến. Cô luôn mồm kêu gọi lòng nhân : xin hãy tha cho mẹ con tôi, vì Chúa, đêm nay. Hãy vì sự nhân từ và bình an của người dưới thế, cho mẹ con tôi được thương yêu nhau, như

Chúa hằng chỉ định. Tôi đã cầu xin mọi người, lỗi này không phải do tôi gây nên, nhưng mọi người không nghe theo, vẫn trừng phạt. Tôi xin chấp nhận uống mọi chén đắng từ tay Chúa đổ xuống, song hãy để con tôi sống sót hầu mẹ con tôi được gần cận nhau đêm thiêng liêng này.

Cô gái vừa van nài vừa nhìn lên bầu trời khẩn nguyện : Chúa ơi, hãy vì danh oai người, xin cho con đêm giáng sinh bình an với Chúa. Mơ ngẩn ngơ không hiểu ra sao cả. Không lẽ lòng ác độc của con người làm cho người Mơ đến thăm thất kinh hoảng vía thế sao. Mơ thờ dài não ruột. Mơ vội nói nhanh như giải thích với cô gái : xin chị đừng hiểu lầm, em đến thăm chị và cháu để ủi an thôi. Em biết đêm nay chị vô cùng cô đơn buồn tủi, em mong được cùng san sẻ với chị sự đau khổ trong tâm.

Cô gái không ngờ còn có người nghĩ đến mẹ con cô như thế. Hai liếp lá tùm đầu vào nhau, được gọi tăng lên là cái chòi, thực ra nào có che được gì đâu giữa trời đêm lạnh lẽo. Từng cơn gió thổi vào cắt ruột, như những sợi băng sắc nhọn cứa thịt da. Mơ rùng mình nghĩ làm sao cô gái và nhất là đứa bé chịu nổi với thời tiết khắc nghiệt này.

Bỗng dưng Mơ thấy khiếp đảm cho lòng dạ con người. Ở cái xóm nhỏ nhoi này, tất cả đều là chiến con Chúa. Không ngày nào họ không qua sông viếng ngọai ca Chúa hằng tâm. Giờ đây, đồ không còn lại qua nữa, song họ vẫn không thờ ơ nguyện cầu Chúa tại nhà. Đấng Cha thiêng vẫn kêu gào mọi người thương yêu nhau, vậy mà lời răn vẫn lọt từ tai này sang tai khác, thế nên trần ai vẫn còn đối xử nhau nhẫn tâm cùng cực.

Liệu đêm nay trên vương cung thăm thẳm, Chúa có biết nơi thế gian này vẫn có đứa con thơ của Chúa bị dọa dẫm. Mơ là người ngoại đạo, nhưng Mơ vẫn muốn cất lời hỏi lên không gian chờ câu giải đáp. Oan khiên này thay vì phải được ai ai chia sẻ với nhau để người hoạn nạn đáng thương đêm nay sẽ vui chung với niềm vui đón mừng Chúa đến. Thế nhưng, giữa tối tăm buốt giá này, đứa chiến đau khổ của Ngài vẫn cứ sợ sệt trong lòng. Niềm cô đơn không làm cho cô gái tuyệt vọng mà thái độ của chiến đàn làm cho cô như chực nổ tan xác trong đêm. Mơ cứ liên tục nói với cô : chị an tâm, em đến với chị đây để cùng chị vui với nhau khi mọi người quên hẳn chị. Em nghĩ chỉ có giây phút này chị mới cần có người ở cạnh để chị còn tin tưởng lo cho bé. Em cầu xin cháu mỗi ngày một lớn, sẽ là niềm vui để chị can đảm sống lâu. Rồi thời gian sẽ xua đi bóng tối, mọi người lâu dần sẽ hiểu ra để không còn khe khắt như hiện giờ. Nay đây em đem cho chị chút quà, không là của ngon vật lạ, nhưng đêm lễ này chắc chị sẽ cảm thấy vui.

Mơ không hề biết tí gì về đạo, nên chẳng tìm được ra lời lẽ chi phù hợp với sách kinh mà an ủi cô gái. Mơ tin là lời chân thật, mộc mạc của nàng được cất lên từ lòng người sẽ làm cho mẹ con bé thấy gần cận với Mơ hơn nữa.

Cô gái sụt sịt khóc. Mơ cũng xúc động muốn khóc theo. Cả hai người như đắm tràn trong tủi sầu khổ ải. Mơ cứ phải cố chặn sự xúc động để khuyên khích cô gái : chị đừng khóc, chị khóc làm em cũng khóc theo. Tội cho cháu bé chẳng hiểu gì cả. Chị hãy giúp cháu tìm nguồn vui trong đêm hội này. Rồi ngày mai, đời cháu lại đẹp sáng lên khi bóng đêm không còn nữa. Chị cố ăn đi cho có sức, cho em vui, cho cháu được chị chăm lo để lớn dần. Thỉnh thoảng em sẽ đi lại thăm chị, em sẽ cố hết sức mình để đỡ chị một tay. Có dịp nào gặp được cha xứ bên kia sông, em sẽ trình bày tình cảnh của chị và cháu để cha rõ. Em tin lời cha sẽ thúc đẩy được các ông, các bà, các gia đình trong xóm đạo này đưa chị trở lại nhà. Mọi người sẽ cứu mang, đùm bọc chị và cháu như ý Chúa hằng mong khuyên như thế.

Mơ chỉ nói được bấy nhiêu rồi thấy ngại. Mơ chợt nhớ về cái gác chuông, bãi cỏ bên giáo đường, những con chim ngày nao Mơ đã nhường phần cơm cho chúng để thấy mới đó mà như đã xa mãi mãi.

Trong đêm, những tràng đạn mừng lễ vẫn thỉnh thoảng rít bay lên không trung. Bên phía đồn ở bờ sông kia vẫn còn ông ông tiếng hát ca, ồn ào vắng vắng. Đêm giáng sinh lặng trôi trong rình rập, đợi chờ.

Mơ và mẹ con cô gái cứ chuyện trò qua lại. Người cứ sụt sịt khóc than, người hết lời ủi an cho lòng người cô đơn vui đi nỗi tủi. Mơ cũng không nhớ đã đến mái liếp này được bao lâu rồi.

Chợt cơn mưa ào ào đổ xuống. Trước còn lẩn tẩn mấy hạt, xong lớn dần và trút nước tràn trề khắp chốn. Hai tấm liếp còn con úp chụp vào đầu nhau, lúc thường đã chẳng che chắn gì được, giờ thì coi như càng trống tuếch trống toác. Nước mưa tuôn ướt đầm, luồn theo đầu liếp vào thấm đầm cả nền đất tùm hum cỏ. Cô gái ghì đứa bé vào lòng như cố che chắn cho con khỏi ướt. Gió lại ào ạt thổi, đưa cái lạnh của đêm cuối năm thông thốc vào các khe.

Mơ lần xằng giục mẹ con cô gái : chị giữ cho cháu khỏi bị mưa. Nói thì nói vậy, song với hai tấm liếp nhỏ nhoi làm sao bưng kín nổi. Cô gái loay hoay như gà mắc đề, ôm đứa con xoay hết góc này sang góc khác. Thằng bé lạnh khóc ré lên, lòng người mẹ như có ai cầm dao cắt đi từng khúc ruột. Nước mắt cô trào ra từng đợt, từng đợt hòa lẫn, không biết chỗ nào là nước mưa, chỗ nào là nước mắt.

Mơ xúc tới, chụp lấy hai tấm liếp, chồng lên nhau, dựa vào một gốc cây, hơi nghiêng xuống, rồi giục già mẹ con cô gái : chị cho cháu lại đây để cháu không bị ướt. Cô gái quính quáng không biết làm gì hơn, vội theo lời Mơ. Cứ như thế, Mơ giữ cho mái liếp đẩy những sợi mưa trôi về một phía.

Mưa càng lúc càng dày. Tiếng gió hú trong bóng đêm càng thêm ghê sợ. Cành cây bị vật kêu răng rắc và bay rụng đó đây. Đêm Giáng Sinh bình an ở đâu đâu chứ riêng ở nơi đây trái lại như đang trong cơn bão. Ôai, sao lại có cảnh thảm não đến dường này. Trong đầu Mơ lảng vảng câu hỏi liệu có đáng thiêng liêng nào nhìn thấy cảnh đau thương của mẹ con cháu bé đêm nay chăng ?

Lúc này, mưa lớn quá, làm át đi tiếng cười đùa vắng vắng từ cái đồn bên kia sông. Cuộc vui đã tàn hay vẫn còn đang tiếp diễn. Đã bao nhiêu năm rồi mùa Giáng Sinh nào cũng vẫn như thế này thôi. Kẻ xa xứ cố tìm quên nỗi sợ và âu lo cái chết lúc nào cũng rình rập để ngập thân trong sa đọa, rượu chè. Nếp sống của cái xóm ven sông xáo trộn lên với những hình ảnh quá đà, ngao ngán.

Mơ ước gì ngày hòa bình. Những kẻ tha hương sẽ trở về nước họ, những gia đình sẽ vui khi con cái, anh em, bè bạn họ trở về. Rồi sẽ có người chẳng còn lạnh lặn, song dù gì người có về vẫn hơn kẻ mất đi. Vạn nhất cái xóm con con này sẽ trở lại cuộc đời an lành thuở trước. Rồi con đồ ngày ngày lại đưa khách sang sông. Giáo dân lại thuận hậu thờ phụng Chúa. Tiếng cầu kinh lại vang lên trên con đường buổi sớm tinh sương, trong những đêm các gia đình thay nhau góp lời vinh danh Chúa. Rồi mỗi năm dăm ba lần cha xứ sẽ về để chủ lễ rước kiệu vòng trong xóm. Thanh niên, thiếu nữ, trẻ con sẽ thành tâm đi đoạn đường thánh giá của Chúa hay lần theo bước chân của Đức Mẹ Mân Côi.

Mơ nhớ lại những lần nghe tiếng chuông nhà thờ trầm bổng mà như thấy không gian mở rộng trước mắt mình. Bây giờ đêm Giáng Sinh âm thầm quá, lời kinh cũng được đọc vội vàng để rồi cả xóm chìm đi trong giấc ngủ chập chờn đe dọa. Cầu xin đêm nay đừng có tiếng súng nào bắn đi, cầu xin đêm nay đừng có thêm một người nào ngã xuống. Thế nhưng thực tế là đêm nay vẫn có hai mẹ con cô gái sống lạc lõng bên rìa xã hội loài người. Ôai, sao con người nỡ nhẫn tâm đối xử với nhau nhạt vô cùng đến vậy.

Mẹ con cô gái vẫn nức lên tức tưởi. Đứa bé thỉnh thoảng ré lên như chưa xót thân phận đau thương. Cô gái vạch áo cho con bú, nhưng thằng bé cứ ậm ừ không chịu. Giữa gió mưa đêm khuya, tiếng khóc như lời oán than cho nỗi oan khiên vì chính chiến mà xảy nên này. Cứ thế, mưa dai dẳng suốt đêm.

Mơ nhớ lại mùa Giáng Sinh xưa tiếng hát từ bên kia sông vắng sang rõ rệt. Lời ca trầm bổng như đi ngọt vào lòng. Mơ không là giáo dân mà cũng thấy hứng khởi lên vì lời ca vút cao đó. “ Mẹ ơi đoái thương xem nước Việt Nam, trời u ám chiến tranh điêu tàn, mẹ hãy giơ tay ban phúc bình an... “ Ôai tiếng ca trầm thống như những bàn tay đưa lên trời cao xin tỏ ơn thiêng xuống. Mùa này, giáo đường hoàn toàn vắng lặng, tiếng chuông thu không như buông rơi cho có lệ rồi lặng lẽ im lìm.

Đứa bé khóc chán, mệt mỏi nên nằm thiếp đi trên tay cô gái. Người mẹ trần thân vì đứa con nên cũng cảm thấy rã rời. Nhưng mưa thì vẫn không ngừng. Cả hai mẹ con cô gái và Mơ đều bị mưa ướt thấm lạnh. Ôai cái đêm giáng sinh Chúa đến với trần gian sao mà bị thương đến vậy. Phải chăng thiên nhiên cũng cảm cảnh cho chiến chinh đang tràn đến vùng đất nhỏ bé này và tiếng mưa, tiếng gió như những lời than vãn cho số phận con người mong manh, sâu nào.

Hai tấm phen càng lúc càng đắm nước, lại thêm gió thốc liên miên khiến vẹo vọ nhiều hơn. Mơ cố giữ để chúng không lật lên, tay càng về khuya càng mỏi nhừ mà vẫn không kềm được. Có lúc Mơ đã tưởng đành bỏ chúng ra, nhưng nghĩ đến đứa bé sẽ phải đắm mình dưới mưa thì Mơ không dám thả, cứ như đánh vật với trời đất, với bóng đêm.

Xóm nhỏ chìm trong im lặng, hoặc có ai còn thức chẳng cũng chỉ ru rú trong căn nhà của mình. Mọi người như nín thở, như dấu bụng sự hiện hữu của mình, chỉ sợ một tiếng ho hay một giọng tăng háng cũng khiến cho cái đồn bên kia nghe được mà nã sang những tràng đạn dài oan nghiệt. Chẳng ai còn muốn một nạn tai nào xảy đến với chòm xóm thể lương này. Bao nhiêu nỗi đau đã dày vò dân con của xóm đạo, còn gì nữa đâu để gây nên thêm ai oán nào nùng.

Mơ chợt nhớ đến mẹ. Đêm đã sâu lắm rồi, chẳng rõ mẹ còn thức hay chìm vào giấc ngủ chập chờn của tuổi lão. Trong cái đêm mưa gió lạnh lẽo này, liệu mẹ có đang bị cơn ho xé phổi nào hành hạ triền miên. Cái ý tưởng dằng dằng nửa muốn về, nửa muốn ở lại cùng mẹ con người thiếu nữ đau thương khiến Mơ càng thêm đắn đo, lo lắng.

May đâu, trời ngớt mưa dần. Những hạt nước chỉ còn li ti và thưa thớt. Để ý lắm Mơ mới nhận ra tiếng lộp độp trên tấm phen rơi rạc và yếu hẳn đi. Rồi chỉ còn thật lác đác và chỉ khi có cơn gió thổi qua mới thấy tiếng rơi từ trên các cành xuống rào rào.

Mơ đã tạm có thể đặt tấm phen xuống cũng vừa lúc hai cánh tay dường như không còn tuân theo mệnh lệnh từ óc đưa ra. Mơ thở phào lên như vừa trút được một gánh nặng oằn vai. Mơ quay qua thở thề cùng cô gái : em phải về, chị ạ. Khuya quá rồi, em ở lại với chị cũng đã lâu, em sợ mẹ em mong. Cô gái gục gục đầu trong tiếng sụt sịt, lần tìm bàn tay Mơ, nắm chặt lấy mà nói : mẹ con em nhớ ơn chị. Nếu đêm nay chị không đến với chúng em thì chắc là mẹ con em không làm sao tự xoay sở được. Có lẽ Chúa đã thương xót đến mẹ con em nên đã đẩy đưa chị đến an ủi trong đêm thánh vô cùng này. Cầu xin Chúa sẽ gia ân che chở cho mẹ

con chị. Những người tốt bụng chẳng lẽ cứ nhận mãi sự hăm hiu. Nếu sau này có một lần vui sướng, em nguyện suốt đời sẽ không quên được tâm hồn rực sáng của chị trong đêm nay.

Nói rồi cô gái nấc lên, như cổ nuốt nổi đờn cô, hắt hủi của người đời vào tận cùng cõi lòng mình. Dù trong bóng đêm Mơ cũng nhận thấy là cô gái đang khóc. Những giọt nước mắt phải chăng là nguồn vui hay là một sự trút bỏ nỗi đau đang vò xé tâm hồn. Mơ cứ để lặng cho cô gái khóc vì nhiều khi Mơ nghĩ rằng khóc cũng là một cách để quẳng bớt đi nỗi buồn phiền chất chứa.

Một lần dùng dằng, hai lần thậm thụt, người đi không nổi đi, người giữ không dám giữ, cuối cùng rồi Mơ cũng phải vội vã bước ra. Mơ không chạy trốn mà như người chạy trốn, Mơ sợ nếu cứ lần khăn thì sẽ chẳng bao giờ chia tay được với túp phen.

Mưa đã dứt hẳn. Trên nền trời nhòe nhòe một con trăng lẻ loi không sáng nổi. Mơ bước đi trong tâm trạng của một người vừa thức ra khỏi một giấc mơ. Cả xóm vẫn miên man trong một sự im lìm đè nén, chân Mơ bước đi cứ lằng lằng như vừa nhấp một tí rượu cay.

Đã lâu lắm Mơ lại có một lần bước đi giữa trời đêm lạnh lẽo như thế này. Xóm giờ trông buồn thảm, xơ xác quá. Mấy năm chinh chiến, mạng người như sợi tóc, tiền nông cạn dần vì sinh kế. Dân đã lo cái mạng chưa xong nên cũng chẳng còn thiết tha gì đến việc chỉnh trang chỗ ăn, chỗ ở..

Người có tiền vội nhanh chân dạt trôi về những vùng yên tĩnh ngay từ ngày đầu rục rịch khởi loạn. Người ở lại còn toàn làm buổi mai, ăn buổi tối, có đâu mà chưng diện với đời. Chiến tranh có coi con người ra gì nữa, nhân phẩm, quyền hạn đều bị bóp nghẹt vì lý do độc toàn lực cho kháng chiến. Người dân sống giữa hai lần đạn, ban ngày là giặc ngoại, ban đêm là người nhà. .

Lâu dần rồi ai cũng cảm thấy uể oải, giảm đi lòng tin tưởng. Thẻ xác luôn bị lạm dụng vào các công cuộc tập thể chẳng được trả công. Đêm hò dô đi đào đường, đặt ụ, ai chậm chạp hưởng ứng là bị qui cho tội tìm cách về tề. Rồi bạo lực, giết chóc, ám sát đã xảy ra, chỉ giản dị một tiếng “viết gian” là toi đời oan ức. Người ta dùng xác người để răn đe và buộc mọi người phải tuyệt đối phục tùng cho lý tưởng. Thanh niên, ông già, phụ nữ, trẻ em tất cả được hô hào góp tay vào cảnh tiêu thổ ngăn địch. Tội cho người dân, đêm vừa hoàn tất xong công tác, về lìm dim chưa kịp chợp mắt, lại đã bị thân binh, giặc ngoại lôi ra bắt lấp các nơi vừa tối phải đào..

Bản thân Mơ cũng đã đôi lần phải tham gia vào các việc làm xoay vòng vòng đó. Trong hoàn cảnh này, ai có miệng mà chẳng dám thở than. Những cặp mắt cú vọ, một không khí nghi ngờ lẫn nhau luôn ôm trùm lên sinh hoạt và tâm tưởng mọi người. Ai ai cũng cười đó, hát đó như hiển dương tất cả hồn xác mình cho công cuộc, song thực ra chỉ về lại nhà, từng người lại âm thầm thương cho thân mình bị giữ ở một nơi chốn không may..

Còn đâu những ngày thân ái cũ, những ngày ai nhìn nhau cũng như đem hết ruột gan ra mà bày tỏ với nhau. Mơ nhớ những sáng theo chân các bà sang sông đi dự lễ. Mơ nhớ con đò khoan thai rẽ sóng đêm chưa tan trong tiếng nhật kinh cầu. Mơ nhớ tiếng chuông thông dong theo gió đưa sang sông như đánh thức mọi giáo dân dậy lo việc thờ phụng Chúa. Mơ nhớ bóng ngói giáo đường sừng sững bên kia sông, nơi Mơ không một lần bước vào cùng xem lễ, song Mơ không quên tiếng ca đoàn từ nơi đó vọng ra..

Bây giờ tất cả xa thăm thẳm, nhưng Mơ vẫn còn lan man nhớ những câu hát ngày nào. Mẹ ơi, đoái thương xem nước Việt Nam. Trời u ám chiến tranh điêu tàn. Mẹ hãy dơ tay ban phước bình an. Cho Việt Nam qua phút nguy nan... Ôài, những lời tụng ca sao ngọt ngào và chan chứa yêu thương đến vậy mà dường như chưa đánh động được cõi lương tri của mọi người..

Thế nên lời Chúa răn cứ răn mà loài người lại làm ngược lại. Họ lúng lúng, xét nét nhau qua câu lời, hành động. Họ tra vấn nhau từng bữa ăn, sinh hoạt gia đình, có khi là thực, có khi là giả, rồi đông đồng vu oan giá họa và giết nhau một cách oan uổng, nhẫn tâm. Bao nhiêu nhân mạng đã chết kín bụng như thế, tính ra đầu xóm trên, cuối xóm dưới đã có dăm người chịu quẳng thân xuống sông hay chôn vùi dưới đất..

Đây là mới chỉ có cái xóm nhỏ nhoi này. Còn bao la trên khắp quê hương thì bao nhiêu người đã mất, đang mất và sẽ còn mất đi như thế. Rồi đêm qua, đêm nay, đêm mai và nhiều nhiều đêm liên tiếp, vốn con người cứ phung phí, vung tay thì đến bao lâu mới dứt..

Dân đã khổ, mọi người cùng khổ mà thân chị em thì càng khốn đốn vô cùng. Những con mắt cú vọ của bọn người đi xâm chiếm lúc nào cũng chăm chăm nhìn như muốn xé nát lớp vải che thân để thỏa mãn cho cơn khát nhớ nhà, nhớ vợ, nhớ phụ nữ ở nơi quê hương vơi vơi của mình. Bao nhiêu cô gái, bà già, trẻ em đã rơi vào bàn tay dục vọng của họ, khiến cho chốn xóm thôn hiền thực này bỗng dưng có những đứa bé trắng già hoặc đen thui được bắt đực dĩ sinh ra và phải chịu bao nhiêu điều lằng nhục, rửa xả..

Bây giờ ở xóm đã nảy ra nhiều điều lạ. Tiếng trống ếch đêm đêm inh tai dòn dã. Trẻ con vui với trò làm sống động cuộc đời. Những cái mũ ca lô giấy được đội lên, những khẩu súng gỗ được đeo vào người, những

buổi tập bò tập bắn để tập tành, chỉ bảo tuổi ấu thơ quen dần với trận mạc. Những câu chuyện xúc động lòng yêu nước phổ biến khắp nơi, chỗ này một thiếu nhi lừa giặc rồi cướp súng chạy về nộp cho cách mạng. Chỗ kia một em tuy bị giặc vắn tra mà nhất định không chỉ ra căn hầm chôn dấu cán bộ trong nhà. Lòn ái quốc được nung nấu, diễn đi diễn lại, thuần thực, liên tục và có chủ đích mục đích làm giàu cái kho tàng máu huyết sục sôi của tuổi mới lớn hôm nay.

Kể từ hôm trẻ trong xóm được kết vào đội ngũ, các gia đình đâm thừa hẳn sự hiện diện của các em tại nhà. Trường học, đoàn thể lôi tuột các em ra khỏi bàn tay của mẹ cha. Sinh hoạt thiếu nhi làm cho các em quên đi mái gia đình mà chỉ còn biết dốc lòng cho tổ chức. Các em cắm trại, các em hò hát, nay liên hoan, mai mít tinh, tuổi thơ đánh mất đi vẻ hồn nhiên, hiếu thảo.

Gia đình nào tỏ vẻ lo ngại, muốn cầm giữ các em ở nhà, các em đã chẳng nghe lại còn đi báo cáo với đoàn thể. Rồi các anh, các chị hướng dẫn các em đường bước đầu tranh với gia đình. Gặp gỡ bạn bè sao vui quá, tương lai vẽ ra vô cùng cao đẹp. Người ta nói với các em về lòng yêu nước, về sự hi sinh dù phải chết để lý tưởng hoàn thành.

Trong đầu óc các em lúc nào cũng hiện lên những tấm gương sẵn sàng giết giặc. Các em đã bắt đầu học việc đem truyền đơn đi rải gần đồn, kêu gọi thân binh về hàng hay lập công chuộc tội. Các em trở thành những giao liên đi nhận nghe tin tức khắp nơi, từ ta đến địch và báo cáo với các anh, các chị trong mỗi lần sinh hoạt.

Ngày một ngày hai, bầu máu trong tim các em được hâm nóng bởi những gương anh hùng tí hon quyết làm rạng danh nòi giống. Ở chỗ này kể về một em lén chui vào đồn giặc lấy súng đạn đem về nộp phía ta. Ở chỗ kia kháo về một em nghe ngóng thu thập về số quân trong đồn rồi về tỉ mỉ kể cho các anh chị biết, đem đó quân ta đã nhổ bằng cái bốt giặc đóng gọn gàng và hẳn nhiên em cung cấp tin đã trở thành anh hùng giết giặc.

Sinh hoạt thiếu nhi vui quá, có bè có bạn, có ca hát duyệt binh, có múa và vỗ tay khen tặng. Các em đều muốn ở cạnh nhau suốt đêm với anh chị hơn ở gia đình. Một vài ông cha, bà mẹ tìm cách cản ngăn thì đều có anh chị đến tận gia đình giải thích. Đã xa rồi thời những đứa bé phụ thuộc gia đình. Đã xa rồi quyền năng của những đấng mẹ cha ảnh hưởng lên con cái.

Những buổi tối, Mơ chăm lo cho mẹ giữa tiếng bập bùng của những hồi trống éch. Mơ thoáng lo lo về hiện tượng thay đổi này. Nhiều gia đình xì xào con cái đã bỏ rơi cả việc thờ phụng Chúa. Tiếng chuông nhà thờ bên kia sông thừa hẳn những hồi rung, và nếu có được gió thoảng đưa sang cũng không còn nghe thanh thả, hân hoan như dạo trước. Những ngày lễ cuối tuần luôn được sắp xếp cho một sinh hoạt đoàn thể nào khác, khi là hội hè phụ nữ, lúc thì bàn bạc xóm thôn. Chẳng ai dám hé môi phản nản một tiếng.

Lâu dần Mơ cũng thấy thấm thía buồn. Mặc dù Mơ không là dân xứ đạo, nhưng cái vẻ trầm trầm im lặng, vắng tiếng đọc kinh buổi tối như xưa, khiến Mơ thấy như một cái gì vừa xa, vừa mất.

Đôi lần Mơ gặp các em đi sinh hoạt hội họp về, chưa kịp hỏi han thì các em đã chất vấn Mơ sao ít thấy tham gia vào các buổi họp đoàn. Mơ nại có mẹ bệnh, chẳng có ai trông nom nên phải ở nhà giúp mẹ. Các em chừng có vẻ không thuận tình.

Chính Mơ cũng tự dặn dò mình phải thận trọng. Mỗi lời nói, mỗi cử động đều được cân nhắc kỹ càng, tránh tạo nên sự chú ý của người nghe, dù lớn, đồng trang hay nhỏ. Mơ trở nên ít nói, dè dặt, nghe nhìn nhiều hơn nói. Càng lúc Mơ càng có cảm tưởng cô xa lìa cuộc sống thanh thản dạo xưa. Những lúc đó, hình ảnh những buổi sáng tinh mơ thức dậy, lìa nhà theo đò sang sông giữa những tiếng kinh cầu khoan nhặt, Mơ thấy sao khung cảnh lung linh đó dung dị mà trù mền vô biên. Bây giờ, con sông vẫn còn đó, bóng ngôi giáo đường bên kia sông vẫn lung lay theo gợn sóng mỗi khi có cơn gió lẩn tẩn, nhưng sông đã trở thành im vắng, im vắng như những tâm tình dồn nén trong lòng.

Xóm thôn đã đổi thay, nhưng lòng người dường như thành phân tán. Đến bao giờ xóm Mơ mới trở lại như xưa ?

Trẻ mở đã vậy, đến thiếu nữ cũng có nhiều thay đổi Sự giải phóng đột ngột lôi chị em ào ạt ra khỏi vòng tay gia đình như một ánh nắng chói chang lóe lên làm cho thôn làng lóa mắt.

Từ một vùng bình lặng mà thân phận các cô gái bị coi rẻ, coi khinh đến nỗi trai tráng có được bất cứ một dịp may nào dù nhỏ nhoi đều bung ra đi khỏi làng. Thà đem tấm thân cầu thực sống nhờ thiên hạ vẫn hơn là quần quanh giữa những bụi duối, bờ sông quê nhà. Nhiều anh còn ở lại đã ngột ngạt khi cặp mắt suốt ngày chẳng thấy gì xa hơn cái màu xanh ngấn ngát của những bụi tre cần cỗi trong làng.

Cho nên ai bước chân đi là đi miết. Ai cũng bảo chốn quê hương là nơi đẹp hơn cả, vậy mà chẳng anh nào chịu quay về. Lâu lắm có dăm người chột trở về thì cũng chỉ là mang chút tiền kiếm được, hoặc đồng quà tấm bánh để biếu các đấng sinh ra Rồi chỉ một đêm hoặc nhiều lắm là hai đêm, các anh ấy lại già từ đi

tiếp. Có anh về đem theo cả cô vợ thiên hạ hoặc vài đứa con để giới thiệu với mẹ cha, rồi cũng đến dắt díu nhau đi.

Người thiếu nữ trong thôn thấy ngỡ ngàng và mang nặng mặc cảm. Từ lâu các cô cứ luôn thấy mình bị chẹn nghẹt thở, như đất nặng hạn chờ một đám mưa rào. Nỗi tù túng đầm đìa đuổi theo các cô giữa đêm dài hun hút, khiến các cô lúc nào cũng trần trở với giấc ngủ không yên. Máu trong người như căng nhanh và chỉ chực xé tể bào trào ra ngoài cho hả.

Làn sóng giải phóng ào đến như một cơn lốc. Nó chui thốc vào mọi nhà, khuấy động mọi góc ngách, xé bứt mọi vách phen, giựt toang mọi cửa liếp. Như đợt sóng thần khi vào mạnh bạo làm sao thì khi rút ra chẳng còn thứ gì trụ lại được. Ngày xưa nhà nào cửa nẻo cũng gài kín, sợ trộm họa len vào, bây giờ chỗ nào cũng được khuyến khích mở cửa toang ra chẳng ngại kẻ gian. Mọi nhà trở thành những cánh tay dang rộng, mời hoặc không mời thì ai muốn vào cũng dễ vào.

Những anh du kích xem nhà ai cũng là nhà mình. Ngày đêm ghé chơi, thăm hỏi chuyện này chuyện khác. Người đáng gọi bằng mẹ thì mẹ con ríu rít. Người đáng gọi bằng chị thì chị em thâm tình. Câu ca, tiếng hát rộn lên những bài ca yêu nước. Những câu chuyện kể cho nhau đều lộng vào những hình ảnh hào hùng, can đảm, liệt oanh. Những ông bố nuôi gật gù tán thưởng, những u, bà mẹ rân rân lệ xót xa Thương cho những đứa con vào ra sinh tử. Những người chị xót em vất vả không tiếc gì nôi chèo, củ mật, lo lắng cho em bù những lúc gian nan. Không dưng thánh ca bỏ quên ráo, cuối tuần nào sinh hoạt cũng rộn ràng. Những lớp nhảy hòa bình tập tành cho nhau mau biến thành phong trào rầm rộ.

Nhiều cô gái đã nhìn các anh bộ đội với cặp mắt đắm chiều. Các cô rủ rê nhau tham gia tổ chức, nay tập diễn trò, mai tập thuyết phục kẻ còn lẫn khân. Cứ như thế các cô bứt lặn ra khỏi gia đình lúc nào không biết. Nhiều cô hăng say đến bỏ bê cả việc nhà, mẹ cha có than van các cô hết sức lựa lời giảng giải.

Ngày trước, ai bỗng dưng mang bụng chửa hoang đều bị mĩa mai khinh miệt. Bây giờ thoảng đã có vài cô rơi vào trường hợp tương tự, nhưng chẳng một ai dám hờ mội. Ngược lại người ta còn xem như đó là một thứ gì thiêng liêng nhất. Những cuộc tình lãng mạn nở hoa giữa những hồi choáng ngợp phong trào khiến cho ai cũng đâm dè dặt..

Cái thôn ngoan đạo nay trở thành nửa nạc nửa mỡ. Chúa vẫn ở trên thánh giá mọi gia đình, song dường như chỉ còn là một cái bóng đứng trông sóng gió ba đào tràn vào các nếp sống. Ngày hội hè, ngày thờ phượng cứ âm thầm tranh thủ nhau như những lực sĩ trên đường đua gần đến mức. Cứ cuối tuần, sinh hoạt đoàn thể cũng diễn song song với lễ lạc thiêng liêng, ai thích đâu cứ đến chỗ mình chọn mà tham dự. Có điều càng ngày cánh trẻ thanh niên, thiếu nữ càng vắng xa đi ở các buổi phụng thờ. Rặt người ta chỉ còn gặp các cụ ông, cụ bà ngơ ngác nhìn nhau chẳng nói được lời gì sất..

Mơ thấy đầu óc quay mòng mòng. Những đổi thay làm cho cô choáng ngợp đã đành, song bệnh tình mẹ càng làm cho cô lo ngại. Giữa cảnh chiến cuộc, yên chẳng ra yên, loạn chẳng ra loạn, việc đi lại nơi này nơi kia chẳng ai cản ngăn mà tự dưng cũng trở thành khăn khó. Rồi thứ gì cũng khan, cũng hiếm, cũng đắt vô vòn. Vô phúc người có bệnh chẳng biết tìm đâu ra đồng tiền để mà mua ra thuốc. Mà dù cho người có tiền đi nữa thì thuốc cũng kiếm khó hơn bất cứ thứ gì. Người ta dồn tích để ưu tiên cho người bị thương nơi mặt trận..

Nhiều lúc Mơ như người kiệt lực, cứ chực buông xuôi. Hằng đêm thấy mẹ trở trần trong những giấc ngủ đầm đìa mồ hôi, lấm lộn, Mơ tưởng như mẹ chỉ đau một mà cô thì đau đến mười. Có khi cô đã nghĩ đại hay là mẹ được yên bình nhắm mắt có lẽ đời mẹ sẽ đỡ cực hơn. Nhưng rồi cô lại thấy như mình ước bậy. Cô cứ vô vô bên mẹ ngày đêm đến quên đi còn có cả mình ở trên cõi đời này.

Đến bây giờ thì những trai tráng đã bỏ thôn làng đi dạo trước không còn nghĩ lần quay về nữa. Mà có định về cũng chẳng dám về. Giữa chốn quê xưa và nơi các anh đang sống vô hình dung đã có một lần ranh phân chia rõ rệt. Những cái tên vùng tự do cách biệt hẳn với cái gọi là vùng tề làm cho bước chân các anh chùn chẳng không dám chọn. Lỡ khi mình quay về, liệu có hiểm nguy nào chờ đợi hay hoặc có quay ra đi thì còn được đi nữa không ?

Mơ dấu kín suy nghĩ của mình, không dám hé lộ ra với ai. Cũng may nhà chỉ có mẹ với Mơ, mẹ nằm đó, Mơ lo hết việc này đến việc khác. Đó là cái cơ để Mơ từ khước mọi giao dịch với bên ngoài. Mơ tạm có thể xao lãng tham gia các lễ lạc, dự vào các sinh hoạt mỗi đêm, người ta dù có kỳ nghi cũng không dựa vào đâu bắt bẻ được. Chẳng lẽ lại ngăn cấm cả một đứa con phụng sự cho bà mẹ nằm đau liệt chiếu, liệt giường.

Đoàn thể cũng rất mực đặt quan tâm đến việc lôi cuốn Mơ. Vài chị em vốn có đạo, trước giờ chẳng tiếp xúc với gia đình Mơ, nay trở thành đoàn viên, cũng đã lân la đến gặp Mơ. Cũng có món quà, tám bánh gọi là viếng thăm nhà người bệnh, làm quen, rồi đặt vấn đề mời Mơ vào sinh hoạt. Mơ cứ một hai xin khát, để dốc tâm chăm sóc mẹ đau, hứa một mai khi mẹ khỏi sẽ xin nhận vào ngay.

Thành ra trong cuộc đời hằng ngày của Mơ lúc nào cũng lằng xằng lẫn lộn giữa lo và sợ. Lo mẹ không

hết bệnh và sợ phải làm sao khi mẹ đã không còn. Giữa nỗi đau mất mát, sống một thân lạnh lẽo bơ vơ, liệu có tinh thần nào để trở nên con người tháo vát cho xã hội Lữ khi mình vào đoàn, hoạt động mà như hình nộm lừng lợ, liệu có là lý do để nhận sự phê bình, phán xét. Còn từ bỏ nơi này để cất bước ra đi thì đâu là chốn đặt chân.

Chiến tranh đặt ra những định mức mới, đảo lộn mọi biên cương, trật tự của con người. Ai cũng cảm thấy bị dằn xé, bị bứt ra khỏi mọi yếu tố hoạt động thường ngày. Giá trị, đối xử giữa nhau xáo trộn lung tung. Các gia đình có khi xảy ra sự dị biệt với nhau, cả về tâm tư, tình cảm lẫn suy nghĩ. Những đứa con chề cha mẹ chưa thức thời, các bậc sinh thành lo ngại con cái tuồng như trở thành ngổ nghịch.

Mơ muốn được yên thân, muốn cứ giữ nếp sống từ ngày mới lớn, nhưng xã hội bây giờ không cho từng cá nhân ôm ấp ước vọng của mình. Bởi như thế còn đâu là sự lật xới, phá tung hệ mọi nếp để đặt nên một xã hội mới toanh.

Bây giờ đi ra đường gặp nhiều điều mới lạ. Nhà Chúa thiếu vắng sự quan thiết của chiến con đã đành, đến tiếng chuông giáo đường cũng không còn nghe thanh thả ngân nga. Hình như chuông lúc này giống lên cũng hạn chế, lễ misa cũng thoang thoảng thôi, xóm đạo ít còn những buổi luân phiên cầu nguyện thánh thể, hay vắng thừa những hôm rước kiệu quanh thôn. Ông trùm đi đứng khó khăn, nặng nề và càng ngày càng dè dặt.

Cái bến sông nhỏ nhoi càng trở lâu càng thành một biên giới rộng dần. Bên kia là một vùng trời khác, bóng giáo đường sừng sững, song ít ra còn là nơi hiện diện giữa trần gian với bóng Chúa trên cao. Còn bên này đã xa Cha, bốn đạo càng xa thêm vì lệ lạc trong vùng ngăn cản.

Mơ là người ngoại đạo mà cũng thấy đớn đau cho cảnh buồn tẻ lặng câm. Lễ tôn giáo là sợi dây nối liền lòng tin và tôn vinh Chúa, bây giờ lễ đã dừng thì liệu Chúa sẽ ngự trị trong tâm hồn giáo dân còn lâu được chừng nào. Các cụ ông, cụ bà gặp nhau chỉ nhẹ nhàng làm dấu rồi quay đi theo hướng của mình, nhẩn nhục, buồn im.

Mơ nghĩ ngày xưa, chỉ mới đây thôi, giáo dân cũng đã vất vả mà ai cũng giữ gìn trân trọng sự ngoan đạo của mình. Chả có cha nào buộc giáo dân phải mỗi ngày mỗi qua sông, vậy mà các chiến vẫn hằng tâm về viếng Chúa. Lời kinh đọc sáng sớm như dọn mình rước nhan thánh vào người để cho mỗi bước chân đi thêm vững chắc hơn. Một miếng bánh nhận vào lưỡi, người đạo nào cũng thấy như mình đang nhận thịt da Chúa vào lòng. Một ly rượu Cha dâng lên khi cuối lễ sắp xong, ai cũng tin đó là máu Chúa đổ ra để giữ gìn lòng tin nơi Chúa. Rồi bài thánh ca tôn vinh cất lên giữa mái nhà thờ lồng lộng như thét lên lời ngợi ca toàn vẹn của con người dâng lên Chúa cả ngời hoi.

Bây giờ ai cũng như lạc lõng. Những con cái lạc lõng bơ vơ chỉ biết ngược mắt lên nhìn bóng dáng trời cao. Bài thánh ca bỏ quên vào góc xó, bụi thời gian như phủ lên một lớp mỏng dày dần.

Những đêm Giáng Sinh hết còn lớn dậy như ngày trước. Buổi lễ rút ngắn dần và cũng làm trước nửa đêm, người dự ít đi, toàn những bậc lớn tuổi. Lễ rước mình thánh cũng bỏ qua vì cha không qua sông. Đồ không đưa, cây đa bến cũ còn đó, ngày một trở nên già nua, cằn cỗi, nhớ mong. Mơ day dứt về những buổi sáng sang sông dự lớp học. Một thoáng nhớ nhưng chốc chốc lại hiện về, hình bóng người bạn lúc xưa có lẫn lảng vắng về như một sợi tơ mỏng manh ướt đầm giọt sương sớm trên cành cây chưa thức hẳn.

Giá gì mình như con chim bay liệng đi tìm. Mà có là chim chắt đâu đã thoát không bị tên, bị đạn. Chiến tranh chẳng còn gì được an toàn, chẳng còn gì không bị cuốn hút vào lữ tử vong.

Ban đêm bây giờ đã có bóng hỏa châu lơ lửng. Đó là lúc tiếng súng bên bờ kia sông nổ rộ trong đêm. Ai cũng bồn khoăn việc gì xảy ra bên đó. Đêm sợ sệt hãi hùng, đêm là thời gian tử thần kéo lê lưỡi hái, ai người mất kẻ còn, ai từ đâu đến hay chính là dân con ở đây sống chết ra sao. Đánh nhau cứ lạnh lùng tiếp diễn, người chết cứ lặng lẽ nằm xuôi tay, người ở lại đêm sau vẫn say sưa kể chiến công, gương anh hùng với các cô, các em ở bên này con sông nhỏ.

Rồi sinh hoạt với ánh lửa bập bùng, rồi lời ca yêu nước cất cao, rồi những điệu nhảy hòa bình nhịp chân ríu rít. Người xuôi tay âm thầm nằm đó, người sinh tồn cứ hãnh tiến xông pha. Có ai quan tâm bao nhiêu lớp người đã gục, có ai thương có bao đồ nát đã bày. Có ai thấy nỗi đau của những mẹ già khô khát lệ, chiều chiều ra bờ sông chờ ngóng con biệt đi xa, có ai hiểu cho những gia đình mất con mà chẳng hề được tin báo. Có ai cảm thông cho những người yêu nhau vẫn chăm chăm chờ đợi ngày người hẹn thề quay bước trở về..

Mơ thấy hình như chỉ có mình cô nghĩ vẩn vơ những điều đang xảy ra trước mặt..

Mùa hè qua đi với những việc tầm tầm không chờ đợi. Rồi mùa thu đến, mùa thu của những trận heo may len lén dạt về. Lá cây rụng rụng thờ nhẹ nhàng trong gió, những chiếc lá vàng bay khắp trong xóm ngập ngừng.

Mùa thu của nhiều lễ lạc để kỷ niệm một thời trời đất. Mùa thu của lòng dân nao nức đứng lên. Nhưng cũng từ mùa thu đó không dung đã có những bức rào, che chắn lòng người, bẻ vụn cuộc sống khác đi.

Người nào vui cứ vui, trẻ em thấy mình nhanh lớn dậy, thiếu nữ thanh niên bừng bừng trong huyết quản tiếng mời gọi lên đường. Người nào buồn cứ buồn, những gia đình trở nên trống vắng, con cái đi hết cả, chỉ còn lại ông già bà cả vào ra lẳng lẳng trông nhau. Ai ở lại nhà thì mái tranh không còn giữ được chân họ với gia đình như ngày trước. Không thiếu vắng các buổi sinh hoạt, họp hành, các cuộc chơi bày ra bứt hết mọi dè dặt, đầm chiêu thành phong trào rầm rộ.

Tổ chức này, đoàn thể kia hội thảo đặt kế hoạch kỷ niệm các lễ cho thật uy nghi. Các anh em, chị em được giao phó mời kéo để tất cả mọi người có mặt vào ngày lễ, đặt ra tiêu chuẩn thi đua đánh giá và có tặng thưởng đội đoàn nào khuấy nổi được phong trào.

Mơ không nằm ngoài đích nhắm của chị em trong xóm. Tại một cuộc họp, có người đã đem ra bình trường hợp của Mơ. Ai ai cũng xúm vào bàn bạc, mổ xẻ để tìm cho Mơ một sự tham dự vào đoàn thể. Hội nghị bình chọn ai sẽ là nhân vật khéo ăn, khéo nói, khéo dẫn giải để thuyết phục được Mơ.

Người ta không đưa ra những yêu cầu to lớn mà giản dị là đoàn thể mang danh của giới nào thì không thể để một ai được đứng riêng lẻ bên ngoài. Cái tin ấy do một người bạn đã tiểu di đến tai Mơ một tối khi hai người vô tình chạm mặt. Mơ quính lên và lo lắng. Đã đến nước này thì không trốn tránh được nữa rồi.

Mơ lo mà vẫn dấu diếm mẹ. Mơ sợ mẹ biết sẽ tăng thêm căn bệnh vì lo lắng hơn lên. Trong đầu Mơ cố tìm một giải pháp thế nào để vừa bảo toàn được quan điểm mà vừa không để cho tổ chức phải dị nghị hay đặt vấn đề.

Đã mấy hôm chị em tìm đến hẹn gặp Mơ nói chuyện. May mắn Mơ vừa thoáng thấy đã tránh mặt ngay. Chị em vào nhà chỉ thấy mẹ Mơ nằm thở chẳng ra hơi nên hẹn sẽ quay lại. Bà hỏi nguyên do, chị em nói tránh đi chỉ đến thăm chẳng có gì hệ trọng.

Tới một bữa, Mơ lo cho mẹ yên ắng xong, vừa đặt người xuống nghỉ thì có tiếng gõ cửa liên hồi. Mơ biết không thể viện lẽ đêm khuya vắng mặt nên phải ra tiếp chị em. Sau mấy câu hỏi han qua lại, chị em giao cho Mơ trọng trách giúp chị em một tay trong ngày lễ tới đây. Mơ đành phải nhận lời miễn cưỡng.

Đợi khi chị em ra về, Mơ mới thấy bản thân. Như thế này là Mơ hết đường chối chạy. Công tác chẳng có gì, có lẽ thiếu Mơ thì ai cũng đều làm được, song bước đầu chị em chỉ cần buộc được chân Mơ vào tổ chức cái đã. Rồi sinh hoạt mỗi ngày sẽ khiến Mơ hăng hái, trưởng thành lên để tiến xa hơn cho bản thân cũng như vun quén vào đoàn thể.

Từ tấm bé, Mơ đã nghe nói câu vạn sự khởi đầu nan, khi cái phần đầu đã qua lọt thì phần đuôi cũng thành dễ dàng. Cho nên Mơ ái ngại, hoàn cảnh đẩy đưa đến thế này thì xoay sở ra sao. Chợt nhiên Mơ ao ước giá gì nàng có đôi cánh, được là cánh chim cất lên thoát bay khỏi chốn khó xử này.

Nhưng đó là việc về lâu về dài lúc sau, ngay trước mắt là phải tham gia cái đã. Từ tối đó trở đi, Mơ lo lắng cho mẹ sớm hơn, chặn chỗ nằm cho mẹ cẩn thận rồi nhỏ nhẹ xin phép đi đảng này. Đi đảng này là chỉ một nơi chốn mung lung, có thể là thực, có thể là không, có thể là xa, có thể là gần, tiếng dân gian vẫn dùng để chỉ những việc không rõ rệt.

Mẹ Mơ bệnh dài ngày, nên nghĩ chắc con đã quen ai để có nơi đến chuyện trò khuây khỏa. Nên bà gật đầu và ôn tồn khuyến khích con đi. Tội nghiệp, trong đầu bà mẹ chỉ có một ước nguyện sao con mình tìm được một nơi hiền lành để cư mang với nhau. Lỡ khi bà qua đời thì Mơ cũng có một bờ vai để dựa.

Mơ ra khỏi nhà, bà vẫn nằm lâm râm cầu cho con may mắn. Bà hình dung có một lần Mơ sẽ dẫn người Mơ quen đến ra mắt bà. Ai cũng được, miễn là Mơ tin, Mơ chọn. Bà đặt lòng hỗ trợ con gái bà, cô ấy ngoan, lành, trời sẽ không phụ, dun rui cho Mơ gặp được người tốt. Vì nghĩ như thế nên bà nhoen miệng cười và ru dần vào giấc ngủ.

Thấy dáng Mơ ra, mọi người đang lẳng xăng cũng đồng dừng tay lại. Chị này đến nắm tay Mơ nói lời cảm ơn, chị kia đến mời Mơ vào nhóm của mình lo phần việc được giao phó. Mơ bối rối không biết nghe ai, bỏ ai. Chị toán trưởng phải gỡ rối cho Mơ bằng cách gọi giao Mơ cho toán cắt các hình màu trang hoàng cho tấm màn của sân khấu ngày lễ.

Mơ làm mà không dấu được sự lóng ngóng. Phần lần đầu đến chỗ đông người, phần chưa quen và chưa hòa được với việc làm mới mẻ nên tay chân cứ ngược ngạo, hình cắt trông xeo xọ chẳng ra sao. Tuy vậy các chị vẫn vui vẻ và nhẫn nại chỉ vẽ cho Mơ để cô dần dần làm khéo như bạn bè.

Sau phần cắt trang hoàng sân khấu, chị em cũng mời Mơ tham dự một vai trong chương trình múa hay giữ một vai trong vở kịch tuyên truyền cho phong trào bình dân học vụ đang lên. Đến đây thì Mơ nhất mực

xin tha vì mẹ đau không thể chuyên chú nhiều buổi tập dượt, vai đóng thiếu sót sẽ làm cho buổi lễ mất đi vẻ trang nghiêm.

Chị em cũng hứa hẹn sẽ cất đặt người lo lắng chăm sóc thay cho mẹ khi Mơ phải tập dượt, nhưng Mơ vẫn xin từ chối. Các chị cũng vui vẻ chấp nhận lời Mơ.

Hôm cử hành lễ, sau phần nghi thức là buổi trình diễn văn nghệ như đã dự trù. Mọi nhà đều tập trung tại khu vực hành lễ, kéo dài suốt ngày theo trình tự các hoạt động đã vạch ra. Buổi tối là náo nhiệt nhất, đèn thấp sáng, ai có đèn măng xông thì đem cho ban tổ chức mượn, ai không thì tự làm các cây đuốc rồi thắp lên để tăng ánh sáng cho sân khấu. Tối đa dân số đều có mặt, chỉ trừ những ai bị đau không đi đứng được mới chấp thuận ở nhà.

Mơ đứng lẫn lộn cùng mọi người trước khán đài. Thản nhiên theo dõi những màn hát, điệu múa, những tiết mục kịch. Hết lớp này sang lớp khác, buổi diễn kéo dài gần như không có chấm dứt.

Đứng mãi sốt ruột về mẹ ở nhà, Mơ len lén bỏ về khi chương trình còn tiếp tục. Về mà vẫn lo lắng, sợ ngày mai họp hành đúc kết, chị em sẽ phê bình về thái độ tiêu cực của cô. Cô chuẩn bị những ý để mong triệt tiêu sự nhận xét của chị em.

Vào nhà, mẹ đang mơ gì đó mà Mơ nghe không rõ rệt. Chỉ thấy tay bà chờn vờn trước ngọn đèn nhỏ bấc. Mơ không dám đến khuấy động mẹ vì sợ đánh thức bà làm cho giấc mơ vỡ đi. Mơ lẳng lặng về chỗ mình nằm.

Trong khuya, tiếng một vỏ cây nứt lách tách, tuy nhỏ nhưng sự lặng yên vẫn khiến ai cũng nghe rõ rệt.

Sau lúc bỏ về ngang khi cuộc lễ chưa tan, Mơ không lúc nào thấy yên tâm. Về đến nhà, mẹ thêm thiếp ngủ rồi mà Mơ thì cứ thao thức. Mơ đặt hết vấn nạn này đến vấn nạn khác, nói chung là sợ.

Mơ rất sợ cung cách những buổi phê bình, ở đó người ta đặt vấn đề ra một cách gay gắt, triệt để, mạnh bạo và không khoan nhượng. Mỗi người một ý, tựu trung là buộc tội nhiều hơn.

Trước phong trào đang lên và cần được đẩy mạnh tới phía sâu, phía xa, người ta đòi hỏi ai ai cũng phải nhiệt thành, tích cực, không thể lơ là hay tham dự chung chung. Mơ lo lắng ngóng trông, ít ra cũng phải một vài hôm nữa, nghe, thăm dò xem chị em nhận xét hành vi của Mơ như thế nào.

Có thể các chị sẽ mỗ xẻ và xét nét Mơ, có người sẽ bênh vực, có người sẽ phê phán, liệu rồi phần thắng sẽ nghiêng về bên nào. Mơ đã từng được nghe, được tham dự một vài trường hợp xét xử như thế, tuy chưa phải là những buổi ra tòa, vậy mà lời phê nhau đã sát sần sật. Đôi lúc đã trở nên gay gắt và cường điệu rất cao, rất xa.

Người lên án dùng nhiều từ lớn lao quá, có thể nói là tàn nhẫn nữa, lật trái lật phải, đào xới vào bao nhiêu góc ngách phủ phàng. Còn người bênh dù cả gan đến đâu vẫn phải đồng ý về sai sót trước tiên rồi mới nhẹ nhàng xin cứu xét. Mười lần như một, lời bào chữa đều thất bại, để rồi cuối cùng nạn nhân bị phê phán vẫn phải chịu sự cảnh cáo, dù có nhẹ bớt đi.

Cũng may là những buổi phê phán như thế không nhiều và thường. Thế nhưng luôn luôn sau buổi họp bình, không khí lúc nào cũng căng thẳng và cái tình giao lưu giữa chòm xóm với nhau vô hình như có một tấm màn ngăn cách nào từ đó.

Trường hợp của Mơ không nằm riêng ngoại lệ. Khi Mơ về rồi, có người nhận ra ngay và khi cuộc lễ tan, tiếng xì xào đã nổi lên đây đó. Có người đặt vấn đề là Mơ lơ là với phong trào, nhưng có người lại cho là Mơ đâu đã trở nên đoàn viên thì buộc ràng trách nhiệm với cô như thế là quá đáng.

Cuối cùng thì ai cũng đồng ý sẽ triệu tập một phiên họp để Mơ giải thích thái độ của cô. Đoàn thể cũng sẽ đặt vấn đề buộc Mơ phải gia nhập để sinh hoạt cùng chị em chứ không thể cứ đứng riêng lẻ được nữa. Tin này được vài chị em xa gần nhả nhe cho Mơ biết. Mơ thở vắn than dài, xoay trở một cách lúng túng vô vãn. Trong đầu Mơ quay cuồng bao nhiêu toan tính, sắp đặt bao nhiêu dự định. Nhưng càng gỡ càng bí, điều khó khăn nhất là Mơ vẫn còn mẹ đau nằm sờ sờ ra đó, và thêm nữa Mơ hoàn toàn cô độc.

Gia đình neo người, quay ra quay vào chỉ một mình, thở than cũng chẳng biết chia sẻ với ai, có mẹ thì Mơ tối kỵ không muốn mẹ lo lắng để bệnh càng trầm trọng. Mơ nuốt nỗi lo ấy vào lòng, sâu muộn như một khối đá nặng lúc nào cũng đè chặt lấy quả tim nén thở.

Nói đại, Mơ đã nghĩ quẩn, giá gì lúc này mẹ mất đi thì Mơ còn một thân dễ tính được chuyện hơn. Có mẹ, lúc nào Mơ cũng bị cột chân như người bị tội. Mơ như một con ngựa bị quây vào chuồng, cuồng chân gõ đồm độp xuống sàn, quay quắt mà không xoay trở được vì nổi chặt chội giam giữ.

Mơ thấy sự suy nghĩ của mình thật bất hiểu, nhưng tình trạng mẹ đau lâu ngày chẳng còn mong gì khỏi,

âu là có khi mẹ mất sớm đi cho đời mẹ đỡ khổ cũng nên chăng ? Mơ ước nước mắt thắm trong đêm vắng, khi mà nỗi cô đơn như những vòng tròn càng lúc càng lan rộng ra.

Nhiều lúc Mơ chợt thấy nỗi ước ao được trở lại bên kia sông, tìm về ngôi nhà thờ ngày nao khi cô còn đi học. Để làm gì, Mơ cũng không giải thích rành rẽ được khi mà Mơ nào có là chiến đạo đâu. Nhưng Mơ có cảm giác như cha xứ ở đó có thể giúp cô được. Ít là cha sẽ lắng nghe lời trình bày của Mơ và biết đâu cha sẽ chẳng giúp đỡ Mơ một giải pháp nào đó.

Bây giờ nhà thờ nhà thánh có gặp khó khăn trong lễ lạc hơn, song cái dáng sừng sững của ngôi giáo đường vẫn là một thực thể không sao xóa bỏ được, vì thế mà họ đạo vẫn còn giữ được một giao thiệp chừng mực nào đó ở xã hội này.

Mơ nhớ đến cha xứ những lần thoáng gặp trước kia. Cách nói năng điềm đạm của cha đã để lại một ấn tượng nơi Mơ. Bây giờ đã bao thời gian trôi đi mà Mơ vẫn nhớ mồn một lời cha nói với cô đạo ấy.

Ước gì giữa lúc ngặt nghèo này, Mơ sang được con sông. Con sông vẫn chỉ là như thế, vẫn là một dòng nước lăn tăn vỗ vào hai bên bờ tình cảm, người bên này vẫn còn thấy thấp thoáng cảnh của bờ bên kia. Thế mà con sông vẫn trở thành bát ngát như đại dương cách trở, cứ như là hải giới giữa một quốc gia với một quốc gia.

Những con đò không qua lại nữa, nhưng thuyền thì vẫn loăng quăng trong ranh giới cho phép của giới chức thẩm quyền vùng mình. Người dân dù gì vẫn phải giữ sự sống, dù một chính thể khe khắt đến thế nào thì vẫn không cấm cản hết khát vọng của họ. Cho nên việc tìm con cá, con tôm làm thức ăn qua ngày là chuyện không phế bỏ được. Những con thuyền vì thế cứ khoảng khoảng chèo lướt ven ven sông, mà cái giới hạn là con đường vô hình chia đôi dòng sông theo suốt dài chiều dọc. Ôai, cuộc sống nhiều khê trắc ẩn khiến cho tâm tình con người cũng trở nên thành quách, hào sâu, cắt chia nhau, dù cùng từ một bọc mà ra.

Cũng may thời gian này nhiều lễ lạc quan trọng, nên sự tập trung còn lo phục dịch cho thời sự trước tiên, buổi họp dự định dành cho Mơ vẫn chùng chình hoãn lại được. Mơ sống trong cảnh nửa mừng mừng mà nửa lại thất thối thêm. Điều gì khiến chờ đợi vẫn là điều day dứt nhất, nó làm cho trí óc con người loăng ra, bênh bồng, như người say thuốc ngủ, như người bắt buộc phải uống viên an thần để ngủ quên được đi. Giấc ngủ cũng chẳng thanh thản gì, cũng chẳng trọn trù gì mà khi bệnh nhân thức dậy, đầu càng nặng hơn lên và lúc nào cũng quầng quầng như người bị choáng.

Thêm vào đó, mẹ Mơ cũng trở nên mớ ngủ nhiều. Có khi bà ú ớ như người bị ai đè chặt. Bà vùng vẫy, quấy cựa lung tung, miệng ư ư không ra tiếng. Mơ choàng dậy, lay mẹ mãi, bà mới tỉnh, nhưng đáng sợ hãi, tay run. Mồ hôi vã ra ướt cả trán, hai bên tóc bết lại như vừa gội, Mơ nhẹ nhàng thấm cho mẹ và cứ nói huyền thuyên cho mẹ sớm tỉnh ra.

Mơ hỏi nguyên do nhưng bà không nhớ mảy may gì hết. Bà chỉ nói loáng thoáng, nhưng không ra đầu ra đuôi chút nào hết. Mơ thương mẹ, xót mẹ vô cùng.

Đến ngần này tuổi, và trải qua từng ấy thời gian sống với ngày tháng mới, dù chưa sâu và nhiều, vậy mà Mơ đã biết sợ. Nỗi sợ không thể hiện rõ rệt ra bên ngoài, nó chỉ âm âm, ỷ ỷ, song thực là mãnh liệt. Nhiều lúc Mơ có ý nghĩ như nỗi sợ đeo đẳng ngay trên da mặt mình, u nần lên như một vết sẹo, sần sần ra đó, chẳng có cách gì che giấu được.

Vết sẹo khiến cho một bên mặt Mơ như lúc nào cũng có một hòn đá rắn bám chắc vào đó, làm cho chỗ da bị nặng võng xuống, không cần sờ tay đã thấy sự trì kéo rõ ràng.

Mơ đâm tiếc ngẩn ngơ những ngày bình yên cũ, những ngày ăn chẳng biết no, ngủ chẳng hết giấc, nhằn nha với cuộc đời hiền hòa, vô tư lự. Bà con lối xóm nhìn nhau như cùng một cha mẹ sinh ra, ai ai cũng hết dạ quý mến nhau và sẵn sàng giúp đỡ khi có người hoạn nạn.

Đành rằng cơm ai nhà nấy ăn, việc ai nhà nấy làm, nhưng mỗi khi nghe vùng trên xóm dưới có người nào bị đau, bị nhỡ là chẳng ai thúc giục ai, cũng nhanh nhẩu tìm đến thăm hỏi, vấn an nhau.

Cái tình đó không phải chỉ riêng những gia đình cùng chung họ đạo với nhau mới tìm đến ủi an, giúp đỡ mà còn là cái tình của những người cùng một bọc tổ tiên chỉ mong muốn sao cho trăm họ yên vui, mưa thuận, gió hòa.

Bây giờ, mọi việc trở nên xói tung khác biệt rất nhiều. Ngay đến cùng chung dưới một mái nhà mà nhiều khi những thành viên đã trở nên ông chẳng bà chuộc với nhau. Tâm tư mỗi người đều có những mối lo hoặc âu sầu dẫu kín bưng trong đó, vì biết hé lộ ra đã chẳng được gì mà còn có khi gây oán hận vào thân.

Cha mẹ, vợ chồng, con cái, anh chị em tất cả như rối tung rối mù lên vì đổi thay xáo trộn. Tiếng là vẫn ra vào trông thấy nhau, vẫn ăn chung mâm, ngủ chung nhà, mà tư tưởng thì không còn thuần nhất như xưa nữa.

Đến việc tiếp xúc, chuyện trò giữa nhau như dạo xưa giờ cũng heo hút hẳn đi. Mọi người dậm ít nói, ít lời, vẻ lơ lửng lúc nào cũng âm vang giữa những căn nhà thôn xóm.

Con cái đã có nhiều người chê bai, đả kích, phê bình cha mẹ về những khuôn phép, lễ giáo, trật tự, phong tục mà họ cho là cổ hủ, không còn thích hợp. Cuộc sống bây giờ đòi hỏi sự thông thoáng, hã hê, trai gái tự do quan hệ với nhau khi cùng sinh hoạt chung trong đoàn thể. Câu nói “ nam nữ thụ thụ bất thân “ giờ trở thành như hoạt kê, hài hước. Việc nắm tay nắm chân thân mật không vắng thiếu khi các buổi vũ diễn ra. Trai gái hơn hờ tham gia sinh hoạt đoàn thể một cách hăng say, cuồng nhiệt.

Có người đã bứt tung mọi ràng buộc, lễ nghĩa vốn gò bó mình. Trường hợp người bạo dạn thì ngang nhiên dứt bỏ các bậc sinh thành để rũ áo ra đi khi gặp sự cấm cản của mẹ cha. Tiếng gọi hi sinh vì đại nghĩa, vì hoạt động nghe vang vọng quá đã thành những mũi kim xăm xía vào cuộc sống mọi người.

Tiếng cười không còn vẻ khấp na, khấp nép như ngày trước. Lời nói trở nên mạnh bạo, gay gắt, những lúc cần phê phán, kiểm tra nhau đều nhiệt tình, rất ráo. Người ta không nương tay, hoặc sẽ sàng vì cho đó là sản phẩm của một thời chịu đựng qua rồi. Bây giờ đã nói là nói huých toẹt, nói vồ vể, nói đến chốn đến nơi, không chung chung, không từ tốn. Chủ trương muốn xóa bỏ hư tật là phải đánh cho gục cái ươn, cái hèn, cái gượng nhẹ ở nhau thì mới mong xây dựng được một hệ thức mới mẻ, một suy nghĩ lớn dẫy, một chọn lựa hợp thời.

Mơ sợ và biết rõ mình sợ. Sợ đủ thứ. Sợ người, sợ cảnh, sợ tình cảm, sợ vuốt ve, sợ luôn cả lời nói ngọt, nói ngon và sợ bóng sợ gió. Cuộc biến động tâm tư diễn ra mới và chớp nhoáng quá, nó chưa kịp loang ra để hòa đượm vào dòng đời. Nó như một pha chế vội vàng và hăng say đến trở thành quá khích, cho nên sự thâm thấu chưa kịp hòa tan, khiến trong mỗi đối tượng như còn lẫn vẩn nhiều dấu vết lợn cợn.

Không rõ Mơ có nhìn sai chẳng mà Mơ đâm ngại khi phải tiếp xúc với người. Cho dù Mơ vẫn còn được nghe, được nhận những tâm tình đầm ấm, những lời nói ngọt ngào, những hành động dễ thương, nhưng Mơ không dám chắc đó là những thật lòng của người này với người khác như dạo xưa.

Cái thuở gọi là dạo xưa nào có xa xôi gì, chỉ mang máng đâu gần cận đây thôi mà sao sức mạnh của nó xói lật tung hết gốc rễ, ngọn ngành của ngày tháng cũ, khiến cho thứ gì lúc này cũng trở nên xa lạ, khác đi.

Sống giữa nếp nghĩ mới, việc làm mới, Mơ nghĩ phải biết sợ để không bị nghiền vào những bánh xe răng sắn sàng nghiền tan những vật gì ngăn cản. Nỗi sợ làm cho mỗi tâm hồn như bị xay vữa ra, rồi dù muốn hay không muốn, cũng đành xuôi tay, thả nổi cuộc sống tư riêng, vị kỷ của mình để hiến dâng hoàn toàn cho tập thể.

Điều này không phải chỉ xảy ra riêng với trường hợp của Mơ. Nhìn vào đâu, Mơ cũng mơ hồ nhận thấy sự nhần nhện như thế ở mọi người. Ông già bà cả đã đành. Đến trai tráng, thiếu nữ, trẻ em cũng hầu như đều bị chung ảnh hưởng.

Ai nhanh chóng đáp ứng phong trào thì nói gì, ngay cả người thụ động cũng thấy như bị lôi giăng vào cái lưới úp chụp để mà cùng bị khuấy động lên ở trong đó. Chỗ nào ở trong thôn giờ cũng là một bãi sinh hoạt tập tành, chỗ học kiếm cung, chỗ tập bò tập bắn. Những câu chuyện kể cho nhau giờ cũng là đề tài về những hành động anh hùng, quyết tâm thề giết giặc. Tiếng đàn, tiếng trống, nóp giáo, ca lô, súng gỗ vang vang lên bùng khí của những gương sẵn sàng lao vào đồn, chặn lỗ châu mai, giết từng bọn giặc cướp.

Tất cả đều có việc làm dành sẵn cho lứa tuổi, giới tính của mình. Cụ già vót chông, trai gọi nhau đăng lính, gái học gánh học gồng, thiếu nhi học làm giao liên, trinh sát địch. Bút nghiên đành xếp lại, trước mặt phải làm sao đuổi cổ bọn sai lang, rồi khi đất nước yên, giặc ra khỏi nhà thì học hành cũng không muộn.

Cái xuất xứ đẩy đưa cuộc sống đến bước đường này chẳng hiểu từ đâu mà ra. Nó chỉ lơ mờ như mây khói, lảng đãng như sương mai, nhưng thật là sống động và liên tục. Chỉ cần một cau mày hay một thở than là ngay hôm sau đã có ngay một buổi xét kiểm. Cho nên vô hình dung ai cũng thấy sợ để thành dấu kín bưng đi các suy nghĩ của mình.

Gặp nhau cười nói đó. Sinh hoạt lòng hăng say đó, song thực tình thì ai chẳng rõ được việc mình làm xuất phát từ lý do nào. Thấy ai cũng hăm hờ thì mình cũng hăm hờ. Thấy ai cũng sẵn sàng thì mình cũng sẵn sàng. Những băng chuyền móc xích với nhau, thần hoặc có chỗ dây chùng, ỉ trệ thì guồng máy vẫn lồi phăng phăng đi, khuất chấn những bước vấp nhỡ nhàng. Đó là mặt thực của bây giờ so khác hẳn với dạo xưa kia.

Mặc cho chiến tranh tiếp diễn liên tu bất tận, mặc cho cảnh tàn phá xảy ra không dứt mỗi ngày, thời gian chẳng vì thế mà chịu ngưng hay đi chậm lại. Cuối năm lại về, quãng thời gian nhiều khô làm cho con người dù cố vô tư hay không nghĩ đến thì vẫn cứ phải trần trở.

Dạo trước, vào thời gian này, nhà nào nhà nấy lo sửa soạn đón chào Nghèo tới đâu cũng lo dọn dẹp nhà cửa cho sạch sẽ, gọn đẹp. Các bậc mẹ cha hồi thúc con cái lo lau rửa bàn thờ, ngắm nghía hoa quả

trong vườn để chọn của ngon dành cho việc trưng bày trong ngày tết.

Họ đạo cũng náo nhiệt lo toan. Các ông trùm, ông trưởng lo liên lạc với cha xin một ngày lễ cho các gia đình ở nhà nguyện nhỏ của xóm. Con đồ đi qua đi lại liên tục, sản phẩm làm ra được gì đều lo bán tất để đổi về các món cần cho ngày tư, ngày tết.

Hai mươi ba tháng chạp trở đi, thôn xóm náo nhiệt gói bánh, giã giò. Nhà nào ít nhất cũng lo cho bằng được khoanh giò thủ hay miếng bánh chưng cho mọi người hỉ hả vui ngày cuối năm. Vất vả cả năm rồi, ai cũng mong chỉ được một hai hôm xả hơi cho khỏe Ước muốn nhỏ nhoi đó khi có được ai cũng thấy hạnh phúc vô vãn.

Còn bây giờ ngày tư ngày tết là của xã hội Không một gia đình nào còn giữ được nếp tư riêng cho mình. Mà dù cho có muốn vậy cũng chẳng được. Các đoàn thể đan xen đã xé lẻ mỗi con người ra thành dăm ba mảnh, vừa là dân, vừa là phụ lão, hay thanh niên, thanh nữ, nhi đồng, cho nên người nào cũng mang trên vai ít là hai trọng trách tùy theo sinh hoạt của vị trí mình đang giữ.

Xã hội có nhiều đòi hỏi và ràng buộc quá. Phong trào đang lớn lên cần phải giữ sự hoạt động cho đều, liên tục và năng nổ. Cho nên cuối năm là dịp để đoàn thể họp hành đánh giá thành quả suốt một năm làm việc. Bình bầu, đúc kết, tổng hợp để báo cáo lên trên. Một thu hoạch được nhân ít làm hai lần vì cá nhân đó nằm trong thành phần của hai đoàn thể khác nhau Cho nên thực tế và con số chênh lệch nhau khá nhiều, ai cũng thấy như thế, ai cũng biết như thế, nhưng ai cũng bằng lòng vì cần phải khích lệ cho phong trào luôn lớn mạnh.

Trong hoàn cảnh đất nước đang chiến tranh, mọi nỗ lực tăng gia con số kết quả để tạo thành một thành tích rực rỡ, là điều có thể chấp nhận được, có thể xị xóa cho qua Mơ đã trải qua nhiều lần dự họp như thế , nên không còn thấy lạ. Nghĩ lại buổi đầu khi nghe các báo cáo lần lượt này, Mơ đã tỏ vẻ e ngại Nếu các con số trung thực như lời văn đúc kết thì chả hóa ra bao lâu nay chiến tranh chẳng có gì mất mát cả, trái lại có khi còn mạnh, giàu hơn gấp mấy lần trước ngày có tiếng súng.

Đoàn thể rất khéo, chẳng cấm ngăn ai, tuy nhiên những ràng buộc, xem như vô tình mà thực đều có tính toán, thì chắc chắn là không có ai còn rùng rĩnh để mà nghĩ tới mình, tới gia đình mình nữa Chương trình đón Tết, mừng Xuân tập thể làm cho ai cũng có bốn phận phải tham gia để khỏi bị mang danh ù lì hay phản đối Thành ra nhà thờ, nhà thánh, hương khói giao thừa chỉ còn là một thoáng hư vô của dĩ vãng sót lại mà thôi

Nhiều đêm dự họp về, Mơ chọn đi men con đường cạnh bờ sông. Cây đa bên này vẫn còn đó, bóng dáng cây đa bên kia cũng còn thấy mờ mờ, nhưng con đồ Mơ tìm thì không còn nữa.

Nhớ hồi này về trước, những ngày giáp Tết, con đồ tăng chuyến lên gấp mấy lần. Người ta sang sông mua sắm, thăm nhau và mời nhau ngày đầu năm sang chung vui với gia đình. Bây giờ hai bờ như là giới ranh của hai nước, người bên này trông người bên kia, như không do từ một bọc mà rạ Thậm chí đến ngôi giáo đường cũng như thuộc về một lĩnh vực nào khác, chẳng can dự gì đến người bên này hay người ở bên kia.

Mà phải đâu chỉ riêng một thôn nhỏ của Mơ xảy ra cảnh tình như vậy Trên mảnh đất này có biết bao nhiêu con sông, ao hồ lớn nhỏ, thời gian lúc này có bao nhiêu tình huống cũng tương tự đang diễn ra Còn nếu như chẳng cần đến một dòng sông hay một vũng nước thì cỏ cây đó, gốc bụi kia, chỉ cần một luật ban ra là đủ để ai ai cũng phải e dè không dám bèn mảng.

Quả thực cơn bão lật tung hết mọi điều Tâm tư, tình cảm, đối trọng, giao thiệp đều bị xới bật lên, ảnh hưởng của sự thay đổi làm cho mọi người nhanh chóng phải chấp nhận để không bị qui là đi ngược lại sự đòi hỏi.

Mơ đã nghĩ rằng dịp cuối năm thế nào con đồ cũng được phép qua lại dăm ngày Mơ đã sắp đặt một ước mơ sẽ theo đồ sang bên kia thăm lại ngôi giáo đường ngày nao Nhân thể cũng sẽ cố tìm gặp cha xứ để xem người có giúp gì được cho Mơ chẳng ? Ý nghĩ đó Mơ cũng phải dấu nhem trong lòng, bởi vì có thể bị nguy cho tính mạng nếu có người đọc ra suy định đó.

Đến lúc này thì Mơ thấy hoàn toàn thất vọng. Cái phép lạ mà Mơ lờ mờ tưởng rằng sẽ đến thì xem ra không thể nào có nữa Thế này thì biết đến bao giờ ước nguyện của Mơ mới đạt thành.

Mơ vẫn tiếp tục tham gia các sinh hoạt của vùng. Nhưng dẫu cách nào thì dẫu, về cam chịu và sự nhẫn nhục vẫn không qua khỏi cặp mắt của một số chị em. Người ta đặt vấn đề với Mơ, nổi hốt hoảng khiến Mơ hãi sợ. Cũng may Mơ cứ dựa vào tình trạng bệnh của mẹ để cố khóa lấp khuyết điểm của mình. Nghe thì các chị cứ nghe, nhưng tin thì các chị liệu đã tin chưa, nên cả hai như cùng đua nhau dấu trí. Vô hình chung hai bên xét nét lẫn nhau, chăm chăm xem các hành động của nhau để đi tới một kết luận.

Mơ thấy rõ điểm này nên càng biết sợ hơn lên. Sợ mà không cự quây được. Sợ mà vẫn cứ phải luôn xăng xái, tươi cười để đánh nhạt đi lòng nghi kỵ của chị em. Nhiều lúc Mơ nghĩ là nỗi sợ nắm cứng sự còn hay mất của đời mình.

Mùa xuân lặng lẽ về trên xóm đạo trong khi chẳng ai chờ, ai đợi Khẳng định như thế là vì đầu óc mọi người nào có ai thấy được một tia hi vọng nào đâu mà còn tơ tưởng đến Tết với nhất làm chi.

Năm đầu tiên đất nước chìm trong chiến tranh, xóm đạo cũng như mọi miền khác đã dốc hết mọi tài nguyên vào tiêu thổ kháng chiến. Bây giờ nhà nào nhà ấy chỉ còn lại một khuôn viên rất hạn hẹp, chỉ đủ làm nơi chui rúc tạm bợ vào Ai ai cũng không chắc đêm nay, ngày mai, tai ương nào sẽ còn ùn ùn kéo tới.

Thời gian thì vẫn vậy, khí tiết thì vẫn thế. Chẳng có ngày nào dài hơn, chẳng có tháng nào ít hơn, nhưng lòng con người thì đã tăng tăng chín nẫu Đạo cuối năm dương lịch, xóm đã âm thầm nên nhin quá rồi, một năm chỉ một lần đang tay chờ đón Chúa, thế mà lễ lạc đã diễn ra giữa âm âm u ụ Bây giờ mùa xuân đến, xóm lại thêm nhiều hiu hắt.

Tổng kết xong một năm qua thì xóm càng phải bóp bụng thêm nhiều Lời kêu gọi thất lạng thống thiết như một lời thúc giục hằng ngày vào tai dân trong xóm. Ai có liều lĩnh chẳng nghe hay lơ là cũng chẳng được. Một đe dọa mơ hồ nào đó như đang rình mò, chờ chực quanh đây Người dân vốn thấp cổ, bé miệng nên đành chỉ còn nghe theo cho yên việc.

Mơ vẫn tự nhỏ to với lòng : Tết với nhất làm gì cho mọi người thêm nôn nao và khổ sở. Mơ không dám mơ đến những cái Tết nao còn vui với tấm bánh, cây nêu; ngày nay mọi thứ đó trở thành xa xỉ đến chẳng một ai còn dám nghĩ đến nữa.

Chiến tranh bào mòn lòng dạ con người, lặng lẽ như cơn gió không ra to, không ra nhỏ. Đến cỏ cây cũng chỉ còn biết thở dài Tiết xuân như dặt dề không dám đến. Lác đác trong xóm đã có nhà mất đi người thân. Hôm qua, hôm kia, tin tức chót vót ở tận đầu đầu đã nhả về như thế. Cho nên lòng dạ nào còn tính đến chuyện vui Tết làm gì.

Người ta hứa hẹn nhau hãy kiên khem đi chờ ngày chiến thắng rồi sẽ đón xuân cũng không muộn. Thế nhưng cơ ngơi chiến tranh này còn mù mịt xa vời, liệu ai sẽ sống sót khi ngày vui ấy đến.

Con sông vẫn lờ lững như một dòng thần nhiên trôi chảy Rác rến hai bên bờ vẫn theo con nước xuống lên mà trôi tận đâu đâu Con đò đã ngưng và bên kia bờ vẫn sừng sững cái bột giặc chưa nhỏ được. Bóng cờ tại ương vẫn phản phất sáng chiếu Nóc giáo đường vẫn chỉ là một vệt đen đêm đêm soi mình trong bóng nước. Chẳng có tiếng thánh ca nào nghe từ đó vọng sang.

Những con chim buổi trưa nao vẫn liệng mình xuống bãi cỏ, liệu ngày này chim còn dám nhờn nhợ Sân nhà thờ vốn là nơi hiền hòa rất mực, người ta nghĩ chỉ có đám thiên thần mới tìm đến dựa mình, bây giờ thì tiếng xí xỏ xa xí xô cũng chẳng tha cho nơi tôn nghiêm lịch duyệt. Những giọng cười trơ trẽn, những hành động tội lỗi cũng ám vương xung quanh. Chiến tranh làm xáo trộn và chẻ nhỏ nếp sống thanh bần của xóm đạo như một tai ương Chúa dành thử thách con người.

Mơ thấy mỗi ngày qua là một lần lòng dạ vỡ vụn thêm rạ Những vết thương lúc nào cũng rỉ máu, băng bó cách nào cũng không giảm bớt nỗi đau Mỗi giáo dân hằng đêm vẫn đọc kinh tại nhà, nhưng khi cất lên câu “ nhân danh Cha và Con...” thì ai cũng thấy nghẹn trong tâm. Bây giờ thì ai cũng nhân danh được cả, nhân danh từ cái có đến cái chưa, nhân danh từ cõi mơ hồ đến sự thực. Vàng thau lẫn lộn, hạnh phúc đồ nhào, nhân tâm ly tán mà vô cùng vẫn cứ u u minh minh.

Chỉ cách nhau một dòng sông nhỏ bé mà bên này bên kia dường như thăm thẳm nghìn trùng. Giáo dân chột một tối nao ừng oàng sủng nổ, len lét nhìn về những tia lửa đỏ trời soi rọi chỗ đồn xa mà thấy như đoạn đường thánh giá càng nặng thêm gian khổ. Ngày xưa Chúa vác trên vai cột đóng đinh Người, lê bước chân nặng nề qua 12 chặng đường gai góc, bây giờ chiến con Ngài đang đi tiếp chặng thứ 13 để nhìn thấy vực sâu đang chờ đợi trước chân.

Ngày xưa Chúa ngồi dự bàn tiệc với 13 chiến con người, trong đó có cả kẻ thần nhiên sẽ giết Chúa Bây giờ dân con Ngài đang hằng ngày uống chén đắng mà không rõ ai là kẻ sẽ manh tâm ám hại nhau đây Bạn thù lẫn lộn, chẳng ai còn dám tin ai, dù ngay cả là con cái trong nhà. Cho nên Mơ nặng trĩu nỗi buồn chỉ dám đêm đêm âm thầm thổn thức.

Sự chống chọi dai dẳng của kiếp người trước định mệnh nhiều khi thật khát khe mà mầu nhiệm. Bệnh tình của mẹ Mơ cứ lùng nhùng như thế, không ra khỏi, chẳng ra không. Nhiều lúc tưởng bà có dấu hiệu phục hồi, Mơ đã tràn đầy hi vọng, nhưng rồi kể liền đó bà cụ lại nhả nhó than đau

Mơ cứ lựa lời an ủi mẹ : có lẽ tại thời tiết thay đổi bất ưng, mai kia trời nắng lại, mẹ sẽ khỏe thôi Mơ biết nói như thế là không thực, cô đã dối bà cụ và điều quan trọng là cô đã dối cả chính mình.

Chiến tranh còn giằng giặc ra đó, mọi thứ đều phải kiêng khem, thất lưng buộc bụng để dành hết ưu tiên cho chiến trường, nhất là thuốc men trị bệnh. Mẹ Mơ đau bệnh gì chẳng rõ, mà điều trị thì chỉ có nắm lá, hoặc trái này trái nọ của cây cối trong vườn, thì làm sao đuổi được vi trùng ra khỏi châu thân.

Cho nên gia đình nào có người bệnh đều cố trấn an lẫn nhau để mà vu vơ hi vọng, trông vào một cơ may nào đó người nhà gặp duyên, bỗng dưng khỏi được nạn. Nhược bằng trời đất không thương, cắt đi mạng sống của người thân thì kẻ sống sót cũng còn nước cùi đầu chấp nhận. Họ đạo sẽ cho là Chúa đã cắt đi gánh nặng cho người, còn như Mơ thì sẽ cho là người mất đi đã phui xong nợ nần trên mặt đất.

Chiến tranh là như thế. Nó gò bó, hạn chế mọi thành phần, mọi điều và người ta cứ nêu hết cơ này đến cơ nọ để bênh vực cho nó. Người dân thấp cổ bé miệng cứ đành nhẫn nhục nuốt sâu sự đau đớn vào lòng.

Đến một tối, vừa qua Tết nhất được mấy ngày, Mơ còn chập chờn trong giấc ngủ nặng nhọc sau khi vừa dự họp đoàn thể về thì tiếng đạn nổ ừng oàng khắp chốn. Trước Mơ còn nghe văng vẳng như đang xem cảnh trong giấc mơ, song dần dần tiếng súng nhạt hơn và tiếng hò la đầu đây, báo hiệu giặc mở cuộc bố ráp. Thế là Mơ choàng dậy tỉnh táo hẳn. Nàng xốc đến chỗ mẹ nằm, định cố vực mẹ lên để chạy trốn thì Mơ bàng hoàng thấy người bà lạnh ngắt.

Mơ hét lên khủng khiếp, chỉ chực quỵ xuống vì đôi chân nặng trĩu không đỡ được thân người cô nữa. Song nỗi khủng khiếp này không lớn và dễ sợ bằng nếu cô không lo chạy ngay đi để giặc bắt được thì vô cùng tệ hại hơn. Lúc đó, dù cho xác mẹ còn nằm đó thì giặc cũng sẽ chẳng tha khi thấy cô gái mơn mớn.

Vậy nên, dù xót mẹ thì xót lắm, dù đau thương tột bậc vô cùng, Mơ cũng phải vội vàng gạt lệ, sụp lạy mẹ rồi chạy đi. Trời đất tối tăm lại, lửa soi loang loáng khắp nơi, tiếng giặc tru tréo dậy la, trấn áp khắp chỗ, Mơ ngã vật ngã vạ mấy lần, tưởng bứt hơi, ngộp thở.

May sao cô vừa kịp lủi vào cái bụi nào đó thì tiếng chân giặc rầm rập đến. Cô ngã dúi xuống một cái hố, nông cạn thế nào không rõ, chỉ thấy thân mình trượt đi, trượt đi rất sâu. Giặc có ngừng lại nghe ngóng, rồi chắc là không nhận ra được gì, nên văng tục xí xỏ và bỏ đi. Hú vía, Mơ chỉ vừa nhí thoát khỏi nạn tai trong đường tơ kẽ tóc.

Cô nằm vùi trong hố, co ro như con tôm luộc, nước mắt trào ra, trào rạ. Thế là hết, mẹ đã bỏ cô đi rồi, ôi người mẹ khổ đau tràn trề qua bao nhiêu năm tháng. Có lẽ mẹ nghe tiếng giặc dậy mà khiếp đảm đến thở hắt rạ. Mẹ đi, cuộc đời mẹ hết lằng nhằng nỗi đau dai dẳng, song Mơ thì biết dựa vào ai khuya sớm từ nay.

Cô chấp tay van vái mẹ tha thứ cho cô. Xin mẹ nghỉ yên, chờ giặc rút đi, Mơ sẽ lo cho mẹ có một nơi yên bình nằm nghỉ. Mẹ sẽ ngàn đời ôm lấy đất quê để thành thơi cùng hoa ngàn cỏ nội. Mẹ sẽ dong chơi khắp cõi nhân trần, bạn cùng trăng thanh gió mát, thưởng ngoạn hoa nở sương rơi. Thân phận mẹ không còn phải âu lo, nhọc nhằn, khiếp sợ. Xin mẹ hãy phù hộ cho Mơ sớm tìm được một lối thoát đang vây chặt, buộc ràng.

Mơ tin là lòng thương của mẹ sẽ đẩy đưa cô qua được khó khăn. Mơ tin là ơn phước mẹ sẽ độ cho cô qua được bên kia sông để có một cuộc sống khác. Bao tháng ngày mẹ con chịu ơn xóm đạo chở che, song trời giáng cho một trận can qua nên chiến con Chúa giờ cũng lao đao quá thể. Mơ ghi sâu ơn ấy trong lòng, nhưng vẫn phải tính đường thoát đi. Cầu xin mẹ dun rũi cho cô thực hiện được ý nguyện.

Cuộc bố ráp kéo dài cho đến tờ mờ sáng vẫn không dứt. Chân người cứ rầm rập chạy, tiếng súng cứ nổ ì oàng, khi nghe chỗ này, khi nghe chỗ khác. Hòa với tiếng đạn là tiếng máy bay rít rú trên trời, thỉnh thoảng lại nghe vun vút phi pháo phóng ra từ trên cao đó.

Xen lẫn các tiếng kinh khiếp, là các cơn rú của giọng nữ òa chen với tràng cười rúng động của giặc khiến cho ai chẳng dám họ. Ai may mắn thoát được đều cố im hơi, thậm chí còn cắn chặt ngón tay mình hay ngậm chéo áo vào mồm cho qua cơn xúc động. Đã có bao bà mẹ phải ép chặt mặt con vào ngực mình để giữ con đừng ré lên, sợ giặc phát hiện. Đến khi buông con ra thì đứa bé chỉ còn là cái xác cứng đờ.

Mấy năm qua, nhắm tính đã có bao nhiêu em trẻ phải chịu chết tức tưởi, oan ức như thế. Nhiều năm qua, đã có bao bà mẹ vì muốn giữ tiết hạnh với chồng mà đành cam tâm chịu đựng cái chết của đứa con lịm đi trong tay. Nhiều năm qua, đã có bao cô gái bị giặc hãm vui trong tủ nhục, và rồi dư luận đã chẳng thương thì chớ, còn khắt khe lên án sỉ nhục. Ôi chiến tranh thực vô cùng khủng khiếp. Vậy mà sao người ta cứ ham thích chém giết nhau.

Thời gian chờ đợi cuộc bố ráp xong thực kéo dài dằng dặc. Xóm đạo im lìm như cõi chết lương tuồng. Không một tiếng chó kêu, gà gáy, thậm chí dường như mọi hơi thở cũng tắt ngấm cả đi. Còn chẳng chỉ là tiếng man rợ của lũ người xâm lấn, hò reo, sấn sổ, lũng súc khắp nơi. Vô phúc cho ai bất ngờ bị họ phát hiện, bắt cả là đàn ông, phụ nữ hay trẻ em. Mỗi người sẽ ử áp lấy số phận dành cho mình, một viên đạn, một lưỡi lê, một cuộc hiếp hay một oan cừu vô định nào đó. Bất kể là ai, nhân phẩm không hề có khi giặc tràn vào, khi súng nổ. Cứ gì chị em mới chịu cảnh tang thương, nhiều cậu bị giặc làm càn đến khi chúng rút đi, thân tàn ma dại, lết la khắp chốn, chẳng ai nhìn. Vết đau nhức nhối đó là một chứng tích đời đời không quên nổi.

Ngày nào giặc còn hiện diện trên quê hương thì ngày ấy kiếp người chưa thoát được tai vạ. Người ngoài bức hiếp dân mình đã đành, nhưng chính người nhà cũng chẳng tha mà không ép bí nhau. Người ta nhân danh non sông, ý chí để biến mọi sự, mọi vật trở thành tro bụi, cây chặt đi, nhà phá bỏ, ruộng để hoang, đường đào xói, thóc cao gạo kém, con người xác xơ. Có thể thì hận thù mới dâng ngút tận trời để mà hờn căm mong giết được nhau, càng nhiều càng tốt. Ôi chiến tranh...

Tin cha xứ sắp sang thăm thôn dịp lễ Phục Sinh sắp tới như một cơn mưa rào đổ xuống vùng đất lâu ngày bị nắng hạn. Các cụ ông, cụ bà, con chiên của Chúa trong thôn, rì rầm truyền tai nhau sự việc này, nửa tin nửa ngờ.

Thời buổi phức tạp quá, chỉ bên này bên kia một dòng sông nhỏ mà tin chẳng biết thực hay hư. Một mặt, không ai tin được cha sẽ sang vì từ bao lâu nay đồn bắt bên kia sông đã lệnh cấm thuyền bè qua lại. Thành hoặc một hai lần, những thuyền chở người đi bệnh viện bên kia sông đã bị bắn chìm trong đêm tối. Mặt khác, bên này thôn thì có sự hiện diện của một lực lượng khác cũng răn đe các sinh hoạt thờ phụng, vì không muốn thanh niên, thanh nữ và cả nhi đồng xao nhãng việc tham gia đoàn thể.

Đã có những ngày lễ đạo vắng hoe vắng hoắc vì giới trẻ đã được tập trung vào những hoạt động ái quốc, ái quần, loe hoe chỉ còn lại các cụ ông, cụ bà đến nhà nguyện, nhà thánh đọc với nhau mấy tuần kinh và lần với nhau vài tràng mân côi, rồi lại nhanh nhẩu giải tán mất.

Trăm lần như một, cứ ngày cuối tuần là y như có một công tác gì đó được đề ra để giới trẻ tham gia, như làm vệ sinh thôn xóm, như ca kịch cắm trại, như vớt chông, tập bắn, tập bò v.v... nên đám trai gái mới lớn lên xao lãng dần kinh chuỗi.

Nay tin cha sắp về, từ chính các cụ cũng chưa tin. Có thể người ta đưa tin ra để khỏa tan sự chờ mong háo hức của đàn chiên lâu ngày không gặp. Chúa Thánh Thần thoảng người ta vẫn đồn lên như thế để cốt sao sọi cao su bị căng giãn sẽ thấy giảm bớt đi độ căng thẳng mà thôi. Rồi cập đến gần ngày hò hẹn thì tiếp theo là tin việc bị hoãn lại vì lý do này lý do kia. Tuyệt nhiên mọi cản trở là do chính từ nơi xuất phát, chứ chẳng bởi vì ai ngăn cản bao giờ.

Cho nên các cụ nhận tin với tấm lòng hết sức dè dặt. Niềm tin và sự đợi mong đã bao phen bị vỡ mộng cho nên giờ nghe thì biết vậy, còn chừng nào đích thực sự việc đến mới tin. Tuy thế, ở mỗi cõi lòng già cỗi đều cầu khẩn sao tin này quả là tin thực, bởi vì đã lâu lắm rồi các cụ không còn được xem cha làm lễ, không còn được nghe lời Chúa qua giọng giảng của cha.

Các cụ cứ nhỏ nhẹ bấm nhau, loan tin và nửa như dừng dưng, nửa lại bồn chồn ngóng đợi. Chiến tranh nhiều khê đến nỗi con người vui mà không dám hé ra niềm vui. Chưa bao giờ con người cảm thấy sợ sệt như lúc này, sợ cái chết ám ảnh đã đành, mà sợ cả những điều vu vơ, không bờ, không gốc gác chi cả.

Mơ tiếp nhận tin đó cũng làm ra vẻ lơ đãng, chẳng chăm chú chi nhiều. Lợi thế của Mơ vì cô không phải là người bên đạo nên việc cha về hay không về nào có liên hệ gì đến cuộc sống của nàng đâu. Thực ra thì cô mong đợi ghê lắm, đêm nào cô cũng nguyện xin mẹ phù hộ cho cô, nếu quả thực cha xứ sắp sang. Cô sẽ tương kế tựu kế tìm ra cách lén theo cha về bên kia sông.

Cha đã sang ắt là phải có một con đường nào đó cha mới đi được. Mơ sẽ theo dõi và lắng nghe xem sinh hoạt của cha với họ đạo trong thôn như thế nào. Mơ sẽ thu vén cơ ngơi của cô vồn vện trong một tay nải nhỏ để rồi khi cha rút đi thì cô sẽ lẳng lặng bước theo. Cô làm thế để cha sẽ không bị liên lụy gì đến việc cô thoát ra khỏi thôn cả, nhược bằng nếu thời may chưa đón nhận cô thì Mơ chỉ phải chịu trách nhiệm riêng bản thân, không làm ai bị dính dáng vào.

Mơ nhớ lại ngày trước, mỗi lần có tin cha sang là cả thôn chộn rộn. Các cụ, các ông bàn nhau kết dọn chỗ làm lễ ngoài trời, rồi cả tuần chiên con lo trưng bày đẹp đẽ. Mọi người trọng vọng và nao nức chờ mong, chương trình đạo được vạch ra chi li suốt thời gian cha đến. Ngày nào đọc kinh tại nhà ai, ngày nào lần chuỗi tại xóm nào, lại ít nhất thế nào cũng có một lễ rước kiệu mình thánh Chúa để kết thúc thời gian cha thăm viếng.

Còn bây giờ tuyệt nhiên những việc này không sao có được nữa. Người ta nhân danh thời kháng chiến để gào nhau thất lạng buộc bụng. Lễ lạc dẹp hết, tiết kiệm tối đa, hũ gạo để dành, tiền nong gom góp, tất cả ủng hộ cho tiền tuyến, hậu phương dốc tâm dồn người dồn của để ươm cho sức mạnh vươn lên.

Nào có xa xôi, lâu lắt gì, thời gian ví như mới thoáng đó, vậy mà sao thấy dài dằng dặc vô biên. Chiến tranh chỉ vừa lóe ra mới mấy năm mà đã có bao người chết, bao nhà đổ, bao vườn trụi, bao tài nguyên mai một mất đi. Mơ bỗng cảm như mình đã trải qua những năm tháng bất tận chìm vào đau thương, khổ đau.

Chẳng một ai tiên đoán được bao giờ thì cuộc chiến lụi tàn. Câu khẩu hiệu năm năm, mười năm hay có thể lâu hơn nữa để dần dò nhau phải trì chí, kiên tâm. Người ta gọi và hô hào đó là lòng dân, ý nước, quyết dồn tất cả cho việc dành được quyền tự chủ gần đây.

Ai cũng biết rằng giặc giã thì không thể phung phí, thả buông. Thế nhưng, nhiều nơi, nhiều lúc cũng chính vì cái nguyên do giặc giã đó mà con người bị tước đi những yêu cầu đơn giản, nhỏ nhoi nhất. Chẳng một người nào dám làm ngược lại sự đòi hỏi khát khe này, chỉ cần một cử chỉ lơ là, hay một cái nhăn mặt thôi đã có thể rước vào thân bao nhiêu tội vạ, có thể dẫn đến sự không an toàn cho tính mạng là khác.

Nhiều khi Mơ muốn tìm một sự xác nhận về tin cha sắp sang ở một cụ bà nào đó, nhưng Mơ biết chẳng ai dám đoan chắc sự đúng sai cho cô Bản thân mỗi cụ đều giả tảng như không tin, không nghe, không biết để khỏi phải đi xa hơn sự bày tỏ ý kiến. Bây giờ thì không một ai dám tin tưởng vào ai, người nào cũng áp ôm phận mình kín bưng kín bít, mỗi miệng ngậm tăm để bản thân tránh khỏi bị rầy rà vì những tai bay vạ gió.

Mơ lại càng phải be bờ lo che chở cho thân mình. Tuổi trẻ của cô là đích nhắm để đòi hỏi nơi cô một sự tích cực tuyệt đối. Cô phải là thành phần hăng hái, tham gia vào mọi trách nhiệm, yêu cầu, không thể thoái thác hoặc trì trệ tìm cớ chối quanh. Trong chiến tranh không có một tương nhượng nào hết, càng trẻ thì càng dễ bị suy đoán với tầm mức khát khe hơn.

Thời gian chờ đợi luôn dài vô tận. Nó làm cho con người bàng hoàng, thâm gan tím ruột, nấu chín tâm tư, nhiều khi đến chẳng còn biết liệu câu chuyện có xảy đến hay chẳng nữa Mơ hoàn toàn mù tịt, không có một chút luồng sáng le lói nào khả dĩ giúp cô thấy được lối thoát ở đâu cái ngõ cụt ra sao.

Cô muốn hỏi dò ai đó mà chẳng tìm ra được một người tin cậy. Thời thế đã đảo lộn, khiến cho chẳng ai còn tin được ai nữa rồi. Nhiều khi chỉ cần một lời ướm hỏi vu vơ, tưởng là vô thưởng vô phạt, vậy mà sau đó chỉ cần một chút quảng diễn cường điệu, hay một xét đoán nói ra nói vào, đã trở thành nặng chình chịch, đề nghị lên vai người mở miệng.

Nhẹ thì bị phê bình, lưu ý, cảnh cáo, còn không thì phải kiểm điểm, vặn hỏi khát khe. Trước đây, ai có điều gì thắc mắc thì tìm hỏi han nhau để được hiểu biết, chỉ bảo; còn ngày nay phải trái khôn lường, ai cũng trở thành đám gà sợ cáo, cố thu mình khép kín vào trong.

Nghĩ nói ra đã chẳng được ai góp ý mà có khi còn mang họa vào người. Sự dè dặt đè nặng lên tim óc con người, khiến ai cũng tự dằn dò nhau phải thật vô vàn thận trọng. Nhất là với thai nghén chuyện đi, chuyện ở, chẳng một ai may mắn dám hở môi, bàn bạc với ai.

Trông người nào cũng kín đáo giữ mình. Môi mím chặt và lời không sao thoát ngỏ. Chuyện cha có thể về thăm xóm đạo cũng mới chỉ là một tin đồn. Chuyện như băng quơ lọt vào tai này rồi bay thoát ra tai khác. Chẳng chiên con nào dám nói đoan quyết đó là tin thực hay ngoạ.

Trong thâm tâm ai cũng cầu mong điều này là đúng mà mặt ngoài thì ai cũng cứ giữ vẻ dửng dưng. Đến giữa mẹ con, chị em với nhau cũng không dám nói cho nhau tận cùng điều mình đang suy nghĩ.

Thời thế khắt trương như thế đó. Chỉ mới qua vài năm chóng vánh mà cuộc sống vô cùng khác lạ với trước kia. Trẻ con bây giờ cũng không còn tìm đâu ra nét hồn nhiên của ngày thơ ấu. Cuộc sống, sinh hoạt đã uốn nắn tâm hồn ngây thơ của các em, cháu thành những mũi nhọn xung kích hùng hực lửa.

Đầu óc các em giờ chỉ rất nấu nung ý chí hận thù, thù kẻ cướp nước đã đành, lại cũng mong đập tan những trở lực cản ngăn hay rụt rè làm cho phong trào không bộc phát. Đã có những gia đình gay gắt vì tư tưởng chống lại nhau.

Những bài hát của các em lời nào cũng đề cao sắt máu, đùn đẩy ý chí mạnh mẽ, anh hùng. Những câu chuyện đều đề cao vai trò hi sinh và bạo lực. Các em được hun thổi bằng những gương liềm mình, sắt máu.

Mơ sợ quá, nhất là từ khi mẹ cô mất đi. Cô như người đi. phật cụt đi một chỗ dựa, cô chênh vênh không gốc, không bờ. Cô lênh đênh như những lá đồ bị cắm lại qua trên lòng con sông nhỏ. Bập bênh, bập bênh đón những vỗ nước lăn tăn. Nhiều nhà đồ đã kéo con thuyền lên, lập úp phoi cho khô và đem về gác vào xó bếp.

Những con đồ đã xếp lại thưở ngang dọc trên sông, cam nín, chịu đựng như một thời ngái ngủ. Nào ai hiểu được lá đồ thương gì, tiếc gì và giá mỗi lá đồ có cất được tiếng nói ra thì chắc cũng ú ớ mà thôi.

Trước kia, mẹ còn, Mơ còn mượn cớ mẹ đau để trốn một vài lần sinh hoạt. Còn lúc này tứ cố vô thân, cô như chiếc lá lênh đênh giữa một vùng nước chao loạn. Lá bị lất lự, xoay chuyển phủ phàng, nhồi lên ngụp xuống theo sóng dồi gió dập. Nhiều lần, cô đành dự góp mặt cho qua thời, nhưng vẫn bị phê phán vì thái độ thiếu nhiệt tình, sôi nổi.

Cô cố gắng, trí trá cho qua. Cười ngượng ngập mà lòng như muối ướp. Cô khẩn thầm mẹ đẩy đưa cho tin cha về thành một sự thực, để dù có thế nào cô cũng cố tương kế tựu kế tìm con đường thoát đi. Dù sau đó rồi cô vẫn chưa biết sẽ về đâu, cuộc sống sẽ ra sao.

Nỗi chán ngán như một bó sấu thiêu dần tuổi mới lớn của cô. Nếu có ai để tâm chú ý đến cô với quãng

thời gian ngắn ngủi bấy nay hẳn không tin được cô sớm đổi thay như vậy. Cô thấy mình chậm chạp, già cỗi, tóc tai sượng cứng tờ rề tre, môi khô như đất lâu ngày chờ nước. Nhiều khi cô thấy loang loáng mắt mờ, cặp đồng tử như bị khuất che bởi một bức màn.

Bước chân đi lảo đảo khi loạng choạng, không còn vững như dạo kia. Cô xây xẩm như sắp rơi vào trạng thái ngất. Cô nghĩ hay là vì ăn thiếu, song lại cho hay là vì suy nghĩ và lo sợ nhiều điều mà ra vậy.

Cô lúng túng, lo lắng, dăm chiêu, ưu tư dằng dặc, bao la.

Lễ Phục Sinh càng lúc càng đến gần, nhưng tin cha về làm lễ cho xóm đạo bên này sông xem ra vẫn lơ là, không rõ rệt. Chẳng một ai dám đoán chắc là liệu cha có sang sông gặp bổn đạo chẳng, khi nào cha tới và cha tới bằng cách nào.

Các cụ ông, cụ bà trong xóm đều băn khoăn trông đợi, nỗi trông đợi âm thầm mà nôn nao quá đỗi, giống chẳng khác chi những đứa con mong mẹ đi chợ về. Nỗi bồn chồn đó ai cũng cố dấu kín trong tâm, nhưng cứ nhìn ánh mắt các con chiên thì thấy nó chẳng đơn giản chút nào.

Đêm đêm tiếng cầu kinh bản bật không ra khỏi cửa miệng, vậy mà tiếng vang của lời Chúa như lòng lộng khắp không gian. Cổ lẳng tai lẩm, ta mới nghe tiếng lần chuỗi mân côi rào rào như mưa đổ, những chếp môi như búp hoa chột hé, chột khép lại vội vàng. Mơ còn nôn hơn ai hết. Cô biết rằng ngày nào hi vọng cha không về là ngày đó cô đi dần đến sự tuyệt vọng. Chút bầu vịu sau cùng vào bà mẹ thì đã rã tan từ ngày cô đưa mẹ ra ngoài bãi tha ma. Lòng cô hiu hắt như khu vườn mưa rơi, rơi hoài không ngớt hột.

Ngoài mặt cô cố làm tỉnh, nhưng trong lòng thì rộn tiếng trống ngũ liên. Nhất là mỗi đêm khi thình không vô cùng vắng lặng, đó là lúc cô thổn thức cầu xin mẹ phù hộ cho cô sớm thoát khỏi cảnh gian nan khổ sở này.

Trước đêm phục sinh, đồn giặc bắn vãi tung từng chập. Đạn bay rào rào sang bên này sông, va vào những ngọn cây sần sật. Trên sông, tiếng xà lúp, tàu tuần xình xịch suốt đêm, có lúc nghe như gần ngay bờ bên này. Trong đêm vắng, người ta nghe rõ tiếng lao xao của giọng ồ ồ lạ hoắc, ai cũng đoán là giặc bén mảng thăm dò.

Bỗng chốc, người ta nghe tiếng một bà nào rú lên như dấm phải lửa rồi im bần bật. Con đường thông tin nhau không lộ liễu mà vẫn truyền đến cho nhau : chẳng ai biết thực hư, song tin cha đã về chớp nhoáng ghé từng nhà giáo dân làm lễ chui và cho dân con rước mình thánh Chúa.

Mơ nghe mà bàng hoàng, lần đầu tiên cô buột miệng kêu lên : Giê Su Ma, lạy chúa tôi Thốt xong, Mơ ngượng ngịu vô cùng. Mơ ào ra khỏi nhà, men theo bóng những căn nhà, mở rộng tai nghe ngóng để kiếm tìm cha.

Suốt đêm, Mơ âm thầm như một bóng ma đi cùng khắp xóm. Người cô mệt bã ra mà chực bước vẫn khoan thai. Nỗi hồi hộp khiến cô không dám thở mạnh, cô thoáng đi, thoáng đứng, tai nghe ngóng, tìm đập rộn ràng.

Mờ sáng, cô dõi theo bóng một người đội mũ che kín mít, đang bước lần ra phía bờ sông. Chỉ đến khi bước vững lên chiếc thuyền to, Mơ mới thốt lên một tiếng Cha và cầm bát. Cha giật mình nhìn lại nhưng cũng lẳng lặng giữ lời..

Tiếng xà lúp và máy tàu lại lạch xạch nổ, vài loạt đạn vu vơ lại bay bổng lên trời. Dòng sông vẫn mịt mờ chìm trong giấc ngủ vừa thức dậy.

Mơ nhìn lại xóm đạo Sương vẫn lẳng lặng đang bay giăng. Nếu không đích thân thấy được Cha, Mơ không tin nổi là sự mầu nhiệm đã chột về với xóm đạo đêm qua như một ân sủng Chúa ban vào ngày Người sống lại. Mơ thấy mắt mờ đi, những giọt nước nóng hổi đang lăn dài trên má.

Mơ cố theo dõi bóng cây đa đối diện bên này bờ. Cô ngược sang bờ bên kia, cây đa bạn cũng còn nguyên ở đó. Chỉ có dòng sông thì rộng mênh mông và bóng thuyền thì vắng hắt..

Bất giác Mơ lẩm nhẩm câu : " Trăm năm còn lỗi hẹn hò, cây đa bến cũ con đò khác đưa.." Thuyền rời xa bến, Mơ cố tìm bãi tha ma nơi mẹ nằm yên nghỉ. Chẳng thấy đâu, Mơ ngượng ngừng đưa tay giã từ : lạy Mẹ, con đi.